

Publikator

ROK 2022 nr 77

artykuły informacyjne i dydaktyczne dla nauczycieli

Wydawca:
MODN w Elku
ISSN 1641-8085

WSZYSCY JESTEŚMY NA WOJNIE ATAKUJĄ NAS FAKE NEWSY INFORMACJE WPROWADZAJĄCE W BŁĄD

PROPAGANDA

Wpływ na postawy, wartości, wiedzę.
Odwołuje się do emocji.
Może być pożyteczna lub szkodliwa.

CLICKBAIT

Przykuwające wzrok, sensacyjne
nagłówki budzące zainteresowanie.
Treść nie ma związku z tytułem.
Napędzają zyski z reklam.

TREŚCI SPONSOROWANE

Reklama, która wygląda jak artykuł.
Stanowią potencjalny konflikt interesów dla organizacji zajmujących się faktami.

SATYRA I MISTYFIKACJA

Komentarz społeczny albo humor.
Zamierzone znaczenie nie jest jasne.
Wprowadza w zakłopotanie osoby,
które uznają treść za prawdziwą.

BŁĄD

Nawet poważne organizacje medialne
popołniają błędy, które mogą
zaszkodzić marce, obrazić osoby
i prowadzić do sądu.
Renomowane organizacje publikują
przeprosiny.

TREŚCI STRONNICZE

Zgodne z ideologią interpretacje
faktów podające się za bezstronne,
pomijają inne
Emocjonalny, pełen pasji język.

TEORIA SPISKOWA

Prosto wyjaśnia skomplikowane
zagadnienia, jest odpowiedzią
na strach lub niepewność.
Pozornie nie do obalenia - dowody
obalające teorię spiskową
uznawane są za jej potwierdzenie.
Odrzuca ekspertów i autorytety.

PSEUDONAUKA

Antyszczepionkowcy, cudowne leki,
zaprzeczanie globalnemu
ociepleniu .
Przeinacza prawdziwe badania
naukowe, by dowieść przesadnych
lub nieprawdziwych tez.
Często zaprzecza ekspertom.

WPROWADZANIE W BŁĄD

Miesza fakty po części fałszywe
i fałsz.
Jej celem może być informowanie,
a autor nie zdaje sobie sprawy,
że treść jest fałszywa.
Przypisywanie nieprawdy,
sfabrykowanie treści.

FALSZ

Całkowicie sfabrykowana treść,
rozprzestrzeniana celowo,
aby wprowadzić w błąd.
Partyzanckie techniki
marketingowe, boty, komentarze
i podrabiane marki.
Motywowane wpływami z reklam,
zyskiem politycznym.

Na podstawie:
<https://tiny.pl/9nd2x>; <https://tiny.pl/9nd2t>

W NUMERZE:

- Jak rozmawiać z dziećmi
i uczniami na temat sytuacji
w Ukrainie* s. 2
- Współpraca cywilno-wojskowa
w Rożnińsku Wielkim* s. 3
- Migawki z CEM* s. 6
- Decoupage* s. 9
- eTwinning* s. 11
- Wpływ motywacji
na uczenie się języka obcego* s. 12
- Paradygmaty aksjologiczne
i etyczne współczesnego
nauczyciela akademickiego* s. 13
- Troska o środowisko
w nauczaniu Kościoła katolickiego* s. 14
- Europejski Zielony Ład* s. 15
- Kino angażujące społecznie* s. 16
- Logorytmika* s. 17
- Czy patriotyzm jest cnotą?* s. 19
- Nabór uczniów do klas I
w powiecie elckim* s. 23
- Rozmówki polsko-ukraińskie* s. 24

WYDAWCA:

Mazurskim Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli w Elku
Adres: ul. Sikorskiego 5A, 19-300 Elk
tel. 0 87 621 10 71, www.modn.elk.pl
Redaktor naczelny:
dr Ryszard Skawiński
Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania
skrótów w nadesłanych materiałach.
Redakcja nie odpowiada za treść reklam
i ogłoszeń.

Jak rozmawiać z dziećmi i uczniami na temat sytuacji w Ukrainie

– rekomendacje dla nauczycieli i pedagogów szkolnych

Departament Wychowania i Edukacji Włączającej Ministerstwa Edukacji i Nauki 27 lutego 2022 roku przedstawił rekomendacje dla nauczycieli i pedagogów odnośnie tego, jak rozmawiać z dziećmi i uczniami na temat sytuacji w Ukrainie.

Wojna w Ukrainie wstrząsnęła Polską i światem. Dzieci i młodzież doświadczają ogromnego lęku, strachu o zdrowie i życie swoje oraz najbliższych. Od kilku dni towarzyszą im niewyobrażalnie trudne, nieznane dotąd odczucia i emocje, z którymi bez pomocy osób dorosłych nie będą w stanie przetrwać okresu wojny, nie tracąc zdrowia fizycznego i psychicznego oraz poczucia bezpieczeństwa.

W polskich szkołach uczy się obecnie ponad 60 tys. ukraińskich uczniów. Ogromnym wyzwaniem jest zapewnienie realnej, solidarnej pomocy wszystkim, którzy przybyli z Ukrainy w ostatnich dniach lub dotrą do Polski w najbliższym czasie. ONI szczególnie potrzebują wsparcia i pomocy nauczycieli, wychowawców, psychologów, pedagogów – w szkole, placówce oświatowej czy poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W obliczu trwającej sytuacji kadra pedagogiczna polskich szkół i placówek powinna być gotowa, zarówno od strony organizacyjnej, jak i mentalnej, do podejmowania nowych zadań i obowiązków, takich jak np. zapewnienie uczniom odpowiednich warunków pracy na lekcji, podczas zajęć dodatkowych i terapeutycznych oraz wypracowanie właściwego stylu rozmów na temat toczącej się wojny.

W szkole niezbędna jest rozmowa o emocjach uczniów, a także rzetelna, dostosowana do wieku i możliwości percepcyjnych dziecka, informacja o aktualnej sytuacji związanej z wydarzeniami w Ukrainie.

Na co nauczyciele i wychowawcy powinni zwracać uwagę podczas rozmów z dziećmi i uczniami?

- nie wzbudzać u uczniów lęku i niepokoju, dać dzieciom przestrzeń do mówienia o swoich uczuciach i emocjach;
- wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, w obliczu strachu;
- bacznie obserwować dziecko pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację, informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu;
- podkreślić konieczność korzystania tylko ze sprawdzonych źródeł informacji, nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (*fake newsy* –

wskazać, jak identyfikować propagandę, jak bezpiecznie poruszać się w cyberprzestrzeni i na co zwracać uwagę);

- omówić, przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwszą pomoc;
- informować, jakiego wsparcia im i ich rodzinom może udzielić przedszkole lub szkoła;
- poinformować, do jakich osób, instytucji, urzędów mogą zwrócić się o pomoc.

Do polskich szkół trafiają też uczniowie – uchodźcy z Ukrainy, którzy powinni zostać objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Do samorządów zostały przekazane dodatkowe środki finansowe na organizację zajęć specjalistycznych w dodatkowym wymiarze godzin i mogą zostać wydatkowane również na wsparcie tej grupy dzieci. Niezbędne jest też budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz podejmowanie działań na rzecz aktywnego i pełnego włączenia tych uczniów w życie szkoły oraz środowiska lokalnego.

Aby rozmowy z ukraińskimi dziećmi i młodzieżą dawały im poczucie bezpieczeństwa, należy:

- pomimo bariery językowej wprowadzić skuteczny sposób i formę porozumiewania się z uczniami i ich rodzinami, aby poznać ich potrzeby i udzielić wsparcia;
- ustalić, czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- zapewnić o gotowości polskiego społeczeństwa do udzielania wszelkiej możliwej pomocy;
- wskazać w najbliższym i dalszym otoczeniu osoby, urzędy, instytucje, które mogą świadczyć pomoc;
- w zależności od potrzeb objąć dziecko i jego rodzinę pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku polskim, różnicami w życiu codziennym w Polsce i w Ukrainie.

Dodatkowo ważne jest, aby z polskimi uczniami podczas rozmów:

- omówić skuteczne sposoby i formy porozumiewania się z dziećmi z Ukrainy;
- informować, jak można pomagać swoim ukraińskim rówieśnikom;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim;
- wyrażać szacunek wobec osób innej narodowości oraz elementów kultury ukraińskiej;
- wyszukiwać w klasach „liderów” opinii – uczniów często znających podstawy języka obcego oraz wyrażających zainteresowanie polityką międzynarodową, którzy w małych społecznościach szkolnych mogą służyć za wzór do naśladowania dla polskich uczniów.

Grzegorz Kacperski

Współpraca militarno-cywilna w Rożyńsku Wielkim

Szkoła Podstawowa im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Rożyńsku Wielkim to niewielka, 9-oddziałowa, placówka edukacyjna, położona w zachodniej części gminy Prostki, w powiecie elckim, w województwie warmińsko-mazurskim. 95% uczniów dowożonych jest do szkoły z miejscowości w promieniu około 10 km. Otoczenie szkoły to tereny wiejskie, rolnicze i popegeerowskie. Miejscowość, szkoła i okolica wpisują się krajobrazem i architekturą do najpiękniejszych miejsc w tej części Mazur. Można śmiało stwierdzić, że jest jedną z tych malowniczych wsi mazurskich z duszą i charakterem, do których ciągną mieszkańcy wielkich aglomeracji w poszukiwaniu wytchnienia i spokoju od codziennego miejskiego zgiełku.

Najmłodsi mieszkańcy tej okolicy nie mieli na co dzień dostępu do „wielkiego świata”. Sytuacja ta się w ostatnim czasie bardzo zmienia. Od niedawna, wskutek działań gminy, zaradzono wieloletniemu wykluczeniu komunikacyjnemu, uruchamiając kilka połączeń autobusowych do Elku. Zmiany takie są milowymi krokami w rozwijaniu dostępności do ośrodków kultury, sprawiającymi, że życie wokół Rożyńska Wielkiego jest coraz bardziej kosmopolityczne.

Jednym z wielu czynników tych zmian jest niewątpliwie nawiązanie współpracy przez szkołę z Wielonarodowościową Grupą Bojową wojsk NATO stacjonującą w Bemowie Piskim. Battle Group Poland to grupa żołnierzy chorwackich, rumuńskich, brytyjskich, amerykańskich i polskich wchodząca w skład 15. Głównego Centrum Zmechanizowanego. Wykonują na terenie Rzeczypospolitej Polskiej szereg działań militarno-szkoleniowych, jak również edukacyjnych polegających na współpracy ze szkołami. Szkoła Podstawowa w Rożyńsku Wielkim jest jedną z pierwszych szkół w regionie, które nawiązały bliską i bezpośrednią współpracę z batalionem amerykańskim w sferze edukacyjnej.

Pierwsze spotkania z żołnierzami wszystkich narodowości miały charakter militarny. Wojskowi prezentowali najnowsze osiągnięcia techniki obronnej, wozy bojowe i artylerię. Były to spektakularne wizyty, gdzie na podwórku szkolnym uczniowie naszej szkoły, jak również mieszkańcy miejscowości, mieli możliwość obejrzenia sprzętu bojowego różnych armii NATO. Dwie pierwsze wizyty zapadły w pamięci naszym uczniom i wzbudziły zainteresowanie kulturą i obyczajami mieszkających w różnych krajach żołnierzy. Nasi goście chętnie wdawali się w dyskusje na różne tematy i wtedy to właśnie narodził się pomysł wykorzystania obecności wielonarodowościowego kontyngentu do celów edukacyjnych. Każde kolejne spotkanie miało inny temat pozostający w kręgu zainteresowań uczniów z Rożyńska Wielkiego. Były to między innymi spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia,

walentynki, żywa lekcja geografii, „Międzynarodowy Turniej Piłkarski” oraz „Baseball Day” – dzień sportu amerykańskiego.

Podczas każdej z wizyt uczniowie rozwijają swoje kompetencje kluczowe, asymilując się z gośćmi, ucząc się od nich przede wszystkim swobody przebywania w wielokulturowym towarzystwie. Dodatkowo konieczność posługiwania się językiem angielskim w celach wyłącznie komunikacyjnych wzmacnia poczucie niezbędności opanowania tej umiejętności w dzisiejszym świecie i po stokroć motywuje do nauki oraz wkładania większego wysiłku w nabywanie umiejętności językowych.

Spotkania i ich tematyka nie są przypadkowe. Harmonogram wspólnych działań planuje się w czasie spotkań z dyrekcją placówki na każdy semestr oddzielnie. Żołnierze chcą mieć wszystko przemyślane zaplanowane, a wtedy model współpracy ma ręce i nogi, nie jest chaotyczny i układa się w dobrze zorganizowany system.

Dla stacjonujących w Polsce wojskowych czas spędzony w szkole jest pewnego rodzaju odskocznią od codziennych obowiązków militarnych oraz, jak sami mówią, elementem edukacyjnym dla nich samych. Poznają naszą kulturę od podszewki, ucząc się jej z pierwszej ręki od dzieci – takiej, jaka ona naprawdę jest. Spotkania zmieniają wizerunek sprzymierzonej armii na naszym terenie wśród lokalnej społeczności. Żołnierze stają się częścią naszego codziennego krajobrazu, a ich wizyta przestaje być nadzwyczajnym wydarzeniem – traktowana jest raczej jako kolejne odwiedziny przyjaciół połączone z możliwością nauczania się czegoś nowego i wspólnego spędzenia czasu w trochę ekstraordynaryjnych warunkach.

Współpraca wspierana jest przez najwyższe władze wojskowe oraz korpus dyplomatyczny Rumunii, Chorwacji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych, na czele z ambasadorami tych państw w Polsce. Podczas spotkań z dyrekcją szkoły z ust dyplomatów padają słowa wielkiego podziwu i zainteresowania dla tych inicjatyw, które są wizerunkową perelką i powodem do dumy z obecności wojsk NATO w naszym regionie. Współpraca ta przekłada się bezpośrednio na relacje międzynarodowe, a dla szkoły, jej uczniów, nauczycieli i mieszkańców okolic jest małym oknem na „wielki świat”, który nie jest wcale tak odległy, jak by się wcześniej wydawało.

CIMIC (skrót ang. Civil-Military Co-operation), oznacza współpracę cywilno-wojskową. Jest to termin używany w ramach struktur NATO, służący określeniu strategii, zakładającej współpracę sił wojskowych z organami władzy cywilnej w ramach prowadzonych operacji.

Współpraca cywilno-wojskowa jest nawiązywaniem i utrzymywaniem kontaktów pomiędzy dowódcami sojusznymi i narodowymi a narodowymi organami władzy (wojskowymi i cywilnymi) oraz ludnością cywilną na obszarze prowadzenia operacji lub na obszarze gdzie jest planowane rozmieszczenie sił wojskowych w zakresie społecznym, politycznym, kulturowym, ekonomicznym, środowiskowym oraz humanitarnym.

Celem CIMIC jest zmniejszenie negatywnego wpływu, jakie środowisko cywilne może wywierać na prowadzoną operację oraz utrzymanie pełnego współdziałania sił wojskowych z lokalną ludnością i instytucjami pozamilitarnymi.

Migawki z CEM

I półrocze roku szkolnego 2021/2022

CEM jest areną interesujących wydarzeń przez cały rok szkolny. Ciągłe dzieje się wiele.

Tradycja, którą warto pielęgnować

Początek wigilii św. Andrzeja (patrona Szkocji, Grecji i Rosji), czyli wieczór 29 listopada, obchodzony jako andrzejki (jędrzejówki, jędrzejki), obecnie coraz częściej ogranicza się do imprezy tanecznej. Dawniej panny z niecierpliwością i drzeniem serca wyczekiwały dnia św. Andrzeja, żeby dowiedzieć się, jakie wkrótce nastąpią zmiany w ich życiu uczuciowym. Zatem w trosce o zachowanie zwyczajów utrzymywanych przez naszych dziadków i pradiadków, należy poprzez praktykę przekazywać je młodym ludziom.

My w swojej szkole praktykujemy zwyczaje naszych dziadków i pradiadków, szanujemy i pielęgnowujemy. Przeprowadziliśmy kilka zabaw znanych z tradycji: wyścig butów, najdłuższa obierzyna, rzucanie monetami oraz ciasteczka z wróżbami. Szkolny wieczór andrzejkowy zakończyliśmy wspólnym tańcem już współczesnym.

Kino jest dobre na wszystko

Każdego miesiąca dzięki uprzejmości dyrekcji kina Planet Cinema w Elku szkolna grupa filmowa FANI KINA I FILMU ogląda wybrany przez siebie film. Wyboru filmu dokonuje się w oparciu o ustalone przez siebie kryteria: naprzemienność - raz produkcja polska, następnym razem produkcja zagraniczna, różnorodność gatunkowa filmów, elementy edukacyjne, wartość artystyczna, ciekawa gra aktorska, odniesienie do życia codziennego, zróżnicowana tematyka.

Semestr I roku szkolnego 2021/2022 pasjonaci kina rozpoczęli od obejrzenia polskiego filmu Macieja Barczewskiego „Mistrz”, a zakończyli filmem zagranicznym „Spider-M. Bez powrotu do domu”, którego reżyserem jest Jon Watts.

Największą zaletą spotkań w kinie przy filmie jest umacnianie więzi pomiędzy członkami szkolnej grupy filmowej nadwątlonych utrzymującą się nadal pandemię.

Dzień Świętego Mikołaja - mikołajki

6 grudnia w religii katolickiej oraz religii prawosławnej obchodzony jest dzień ku czci św. Mikołaja (biskupa Miry) – popularne mikołajki. Od czasów średniowiecza tego dnia osoba przebrana za św. Mikołaja przynosi dzieciom prezenty. Obecnie w nocy z 5 na 6 grudnia św. Mikołaj odwiedza grzeczne dzieci i pozostawia im drobne prezenty.

6 grudnia w naszej szkole celebrowany był Dzień Świętego Mikołaja. Na tę okoliczność grupa filmowa przygotowała dwie atrakcje. Jedną z nich była fotobudka. Członkowie grupy filmowej wykonywali zdjęcia swoim rówieśnikom wcielającym się w postacie bajkowo-święteczne.

Drugą atrakcją stanowił konkurs filmowy. Opracowane przez szkolną grupę filmową pytania dotyczyły filmów animowanych stanowiących integralną część pakietu Filмотeki Szkolnej. Filmy: „Gapiszon ogrodnikiem”, „Baśń o korsarzu Palemonie”, „Pyza” oraz „Orfeusz i Eurydyka” prezentowane były całej społeczności szkolnej przez cztery kolejne dni. Nagrody rzeczowe, wręczone uczestnikom konkursu za podane przez nich poprawne odpowiedzi, były niczym drobne prezenty od św. Mikołaja.

Co wspólnego ma zegar z matematyką?

To próbowali pokazać uczestnicy konkursu na najbardziej pomysłową i kreatywną - pod względem matematycznym oraz plastycznym - tarczę zegarową. Udanych koncepcji czy ducha fantazji można by im tylko pozazdrościć.

Komisja konkursowa oceniła prace w poszczególnych oddziałach. Laureatom konkursu oraz autorom wyróżnionych prac wręczono nagrody rzeczowe. Jedna z prac znalazła swoje miejsce w szkolnej bibliotece i tam wisząc na ścianie odmierza czas. Pozostałe prace umieszczono w gablocie wiszącej na jednej ze ścian szkolnego korytarza.

Filmowy quiz

Członkowie szkolnej grupy filmowej opracowali quiz pt. „Wybrane filmy”. Z założenia miał on służyć uprzyjemnieniu świątecznego czasu wspólnie spędzanego z rodziną. Polecenia dotyczyły tylko i wyłącznie znanych filmów rodzimej produkcji („Mistrz”, „Zabij to i wyjedź z tego miasta”, „Sala samobójców. Hejter”, „Kurier”, „7 uczuć” i „Kogel-mogel 4”). Quiz ogólnodostępny jest pod linkiem <https://linkd.pl/pemp4>

Quiz z okazji 122 urodzin Eugeniusza Bodo

Na kilka dni przed końcem roku 2021 Instytut Pamięci Narodowej (oddział w Gdańsku) opublikował na stronie internetowej Instytutu konkurs. Nietypowa forma konkursu - quiz, dotyczył jednego z najwybitniejszych artystów filmowych II RP Eugeniusza Bodo. Do wygrania było dziesięć książek o tytule „Kino pod okupacją. Wojenne losy i postawy polskich filmowców (1939-1945)”. Niestety poprawnych odpowiedzi udzieliło jedynie siedem osób. Cieszy mnie natomiZostać laureatą fakt, że jedną z nich byłam ja, Krystyna Michałowska.

Zostać laureatką...

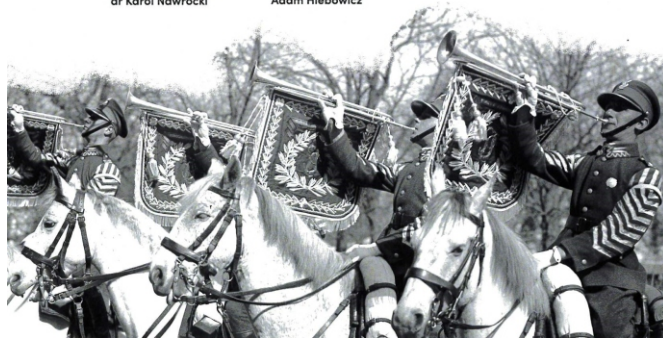
Zostać laureatką I Międzynarodowego Konkursu „230 lat Konstytucji 3 Maja. Pamięć i tradycja w niepodległej Polsce”, którego organizatorem był IPN, to nie lada gratka. Jestem wdzięczna organizatorowi konkursu za możliwość wzięcia udziału i pokazania, że szkolne obchody rocznicowe ważnych wydarzeń historycznych mogą odbywać się w sposób zajmujący i angażujący całą społeczność uczniowską. Zachęcam nauczycieli do udziału w konkursach dotyczących edukacji, co traktuję jako jedną z ciekawszych form rozwoju zawodowego nauczyciela.

Dyplom

Pani
Krystyna Michałowska
z Liceum Ogólnokształcącego dla Młodzieży Centrum Edukacji Mundurowej
WSFiZ Elk im. mjr. Władysława Raginisa w Elku
została laureatką
I Międzynarodowego konkursu
„230 lat Konstytucji 3 Maja. Pamięć i tradycja w niepodległej Polsce”
Warszawa, 2021 r.

Prezes
Instytutu Pamięci Narodowej
dr Karol Nawrocki

Dyrektor
Biura Edukacji Narodowej IPN
Adam Hlebowicz

Miejsce comiesięcznych spotkań z filmem

Wykonanie makiety przedstawiającej budynek kina Planet Cinema w Elku wraz z placem oraz pobliską zabudową, wymagało od członków szkolnej grupy filmowej czasu, cierpliwości oraz staranności. Powstała praca znajduje się na jednym ze stolików, przy których podczas przerw toczą się rozmowy głównie uczniów.

Zdjęcie makiety posłużyło fanom kina i filmu za podkład do - trwających zaledwie po pięć sekund każda - dwóch noworocznych animacji. Oba działania zdają się potwierdzać związek pomiędzy filmem i kinem z jednej strony a aktywnością szkolnej grupy filmowej z drugiej.

Linki do obu animacji: <https://linkd.pl/pemp7>, <https://linkd.pl/pempr>

KROKUS

W roku szkolnym 2021/2022 szkoła realizuje projekt edukacyjny „Krokus”, organizowany rokrocznie przez Żydowskie Muzeum Galicja. Jesienią grupa uczniów posadziła cebulki żółtych krokusów, które otrzymała od organizatora projektu. W trakcie sadzenia był czas na wspólną rozmowę o wydarzeniach związanych z II wojną światową, na rozważania dotyczące Holokaustu. Żółte krokusy upamiętniają dzieci – ofiary Holokaustu.

W przeddzień Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu w gablocie szkolnej pojawiła się okolicznościowa gazetka tematyczna.

W doniczkach stojących na jednym z parapetów szkolnego korytarza pojawiły się pierwsze krokusy. Patrzenie na nie rodzi w nas myśl o tych, których zamordowano w czasie Holokaustu. Wśród ofiar Holokaustu znalazły się żydowskie rodziny z Elku.

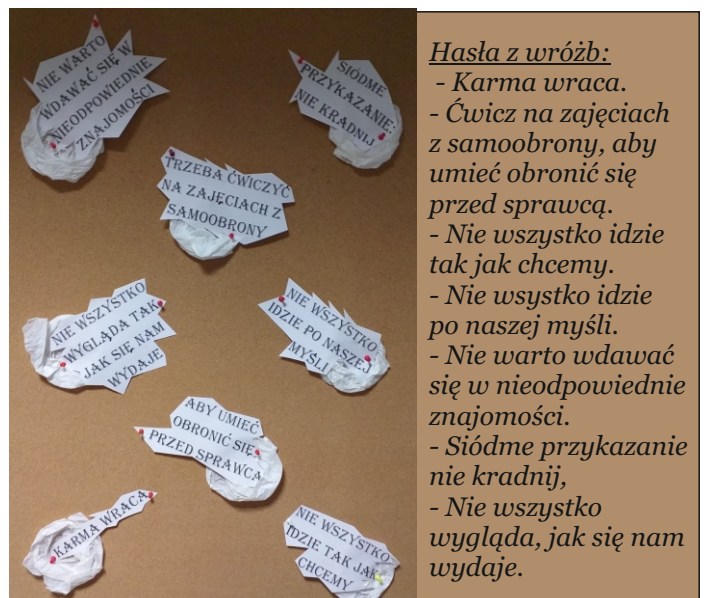

Grywalizacja - I miejsce dla CEM-u

Centrum Edukacji Mundurowej w Elku zajęło I miejsce w ogólnopolskiej grywalizacji w ramach programu Filmoteka Szkolna - projektu edukacyjnego dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych, w którym nasza szkoła bierze udział już po raz drugi. Realizacja programu polega na podejmowaniu szkolnych działań filmowych, za które uczestnikom przyznawane są punkty.

Organizacją oraz przeprowadzaniem działań filmowych zajmuje się szkolna grupa filmowa FANI KINA I FILMU. W jej gestii leży organizowanie oraz branie aktywnego udziału w zajęciach z wykorzystaniem materiałów Filmoteki Szkolnej, tworzenie gier filmowych oraz realizowanie konkursów filmowych, przeprowadzanie debat na temat filmów, przygotowywanie oraz uczestnictwo w projektach filmowych, robienie animacji filmowych, wykonywanie plakatów filmowych oraz opracowywanie quizów filmowych.

Krystyna Michałowska – nauczyciel, opiekun grupy filmowej FANI KINA I FILMU w Liceum Ogólnokształcącym dla Młodzieży Centrum Edukacji Mundurowej WSFIZ Elku im. mjr. Władysława Raginisa.

Hasła z wróżb:

- Karma wraca.
- Ćwicz na zajęciach z samoobrony, aby umieć obronić się przed sprawcą.
- Nie wszystko idzie tak jak chcemy.
- Nie wszystko idzie po naszej myśli.
- Nie warto wdawać się w nieodpowiednie znajomości.
- Siódme przykazanie nie kradnij,
- Nie wszystko wygląda, jak się nam wydaje.

Decoupage - technika zdobienia przedmiotów i propozycje warsztatów świetlicowych

Twórczość to zdolność do wszelkiego rodzaju wytworów lub pomysłów, które są w zasadzie nowe lub nowatorskie i nie były uprzednio znane osobie wytwarzającej.
John E. Drevdahl, psycholog amerykański

Twórczość to przynajmniej w wypowiedziach oficjalnych bardzo wysoka ceniona cecha ludzka, którą należałoby uwzględniać w edukacji. Na czym kreatywność polega i jak ją rozwijać wśród uczniów w procesach organizowanych w szkole? To bardzo ciekawe zagadnienie, jeśli weźmiemy pod uwagę to, że w dydaktyce i wychowaniu realizowanych w systemie klasowo-lekcyjnym raczej chodzi o ujednolicanie, o algorytmizację wiedzy, umiejętności i zachowań niż o pobudzanie i wspieranie wszelkiej nietypowości.

Do rozwijania twórczości potrzebna jest wiedza o istocie tego fenomenu. Badania nad naturą kreatywności prowadzono w USA już w latach 50. ubiegłego stulecia (w sferze obronności, wśród oficerów armii amerykańskiej), a nabrały one dynamiki w 1957 roku, kiedy Rosjanie wystrzelili pierwszego Sputnika i rozpoczęła się rywalizacja w dziedzinie podboju Kosmosu, uwieńczona lądowaniem człowieka na Księżycu (1969). W badaniach nad kreatywnością wielką rolę odegrał amerykański psycholog John E. Drevdahl, którego prace finansowano m.in. z funduszy obrony narodowej, włączając jego studium kreatywności do kwestii bezpieczeństwa narodowego. Drevdahl twierdził, że „przetrwanie narodu, a nawet cywilizacji zachodniej, zależy od przyszłych twórców”. W świetle jego badań ludzie najbardziej twórczy to osoby „o umiarkowanie wyższej inteligencji”. Dużo ważniejszym niż inteligencja czynnikiem twórczości jest osobowości podatna na zmiany. Twórczość (kreatywność) to zatem kwestia wychowania, a nie dar natury. Z tego wynika, że można zaprojektować taki „ekosystem edukacyjny oraz instytucjonalny”, który tworzyłby bardziej kreatywnych ludzi.

(Źródło: [Dyscyplina i kreatywność - pomysły | Instytut Studiów Zaawansowanych \(ias.edu\)](#))

Dziecięce talenty mogą rozwijać się w różnych kierunkach, dlatego warto je wspierać wszech-stronnie. Do tego celu kapitalnie nadają się różno-rodne warsztaty artystyczne, podczas których dzieci mogą własnoręcznie przygotowywać wyjątkowe dzieła i jednocześnie rozwijać swoje zdolności manualne. Warsztaty plastyczne to jeden z najpopularniejszych rodzajów zajęć zarówno dla dzieci starszych, jak i dla młodszych. Dają jeszcze większe możliwości, niosą dzieciom wiele korzyści i pozwalają poznawać nowe, interesujące techniki artystyczne. Uczestnictwo dzieci w tego rodzaju zajęciach będzie również doskonałym pomysłem przed różnego rodzaju ważnymi okazjami, na przykład przed świętami Bożego

Narodzenia lub Wielkanocy, Dniem Babci i Dziadka, Dniem Matki czy Dniem Ojca, gdy dzieci mogą przygotowywać upominki dla bliskich. Warsztaty dla rodziców i nauczycieli na stałe wpisały się w życie naszej świetlicy.

Nasza świetlica zamienia się w małą pracownię artystyczną za sprawą zorganizowanych warsztatów, podczas których uczniowie zgłębiali tajniki decoupage'u. Technika ta przynosi dużo satysfakcji i stanowi świetny sposób na udekorowanie mieszkania. Jest przystępna także dla osób początkujących, nie trzeba więc obawiać się o brak dostatecznych umiejętności. Ozdobiony własnoręcznie przez dziecko przedmiot z pewnością będzie cieszył oko obdarowanej osoby.

Decoupage - to technika ozdabiania odpowiednio przygotowanej powierzchni wzorami z cienkiego papieru. Najczęściej w tym celu wykorzystuje się zwykle serwetki papierowe (technika serwetkowa) i pokrycie wieloma warstwami lakieru tak, aby wtopił się całkowicie i nie był wyczuwalny przy dotknięciu. Ma on wyglądać jak namalowany. Ta bardzo uniwersalna technika pozwala na ozdabianie produktów wykonanych z różnego tworzywa: drewna, szkła, metalu, plastiku, ceramiki czy tkanin. Technika decoupage można ozdobić: meble, pudełka, skrzynki, słoiki, doniczki, biżuterię, szklane naczynia, ściany naszego mieszkania i wiele innych. Do zdobienia przedmiotów potrzebne są farby akrylowe, miękkie pędzle, klej, lakier oraz papierowe serwetki. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia uczniowie uczęszczający do naszej świetlicy ozdabiali drewniane bombki właśnie techniką decoupage. Powstały piękne prace i wszyscy nabrali ochoty na więcej. Zajęcia wprowadziły uczniów w przedświąteczny nastrój. Był to czas fantastycznej zabawy, ciekawy sposób spędzenia czasu i znakomita możliwość twórczej samorealizacji.

Od czego zacząć?

Na starcie powinniśmy zaopatrzyć się w serwetki (motywy do nanoszenia), pędzle, klej, lakier, nożyczki, białą farbę akrylową (biała farba to podstawa, bo używana jest do 90% podkładów), tasiemki, wstążki i przedmiot do malowania.

1. Ozdobienie bombki przy pomocy serwetki - sposób wykonania:

- Wybieramy przedmiot do zdobienia (u nas była to bombka drewniana), wymyślamy koncepcję, wypracowujemy wizję, dobieramy serwetkę.
- Jak malować? **Bombkę** malujemy cienką warstwą białej farby akrylowej – suszymy.
- Naklejamy serwetki! Rozwarstwiamy serwetkę (standardowa składa się z 3 warstw papieru!), nakładamy cieniutką warstwę kleju, dokładnie i delikatnie naklejamy wycięty z serwetki wzór.

2. Lakierowanie. Na koniec zabezpieczamy bombkę lakierem ochronnym. Nakładamy co najmniej 3 warstwy lakieru, suszymy. Im więcej warstw lakieru tym przedmiot trwalszy i ładniejszy.

3. Na koniec możemy dodać wstążki, tasiemki, cekiny dobrane kolorystycznie.

Technika decoupage nadaje się do zdobienia...wszystkiego, a więc wykorzystujemy: drewno, plastik, metal, szkło, fakturę, produkty drewnopochodne itd.:

Zajęcia plastyczne w naszej świetlicy odbywają się bardzo często i cieszą się bardzo dużym powodzeniem wśród uczniów. Rosną nam prawdziwi artyści, a przede wszystkim uczniowie chętni do wyrażania siebie poprzez sztukę. Dzieci tworzą coraz to bardziej kreatywne i piękniejsze prace, którymi chwalimy się na naszych gazetkach i wystawkach.

Proponujemy do wykorzystania na zajęciach z dziećmi:

Choinka z książki, papierowych rurek, wstążki i innych.

Bombki z cekinów, sznurka, wstążki i papieru.

eTwinning – nowoczesna platforma edukacyjna jako narzędzie motywujące do nauki języka angielskiego w czasach izolacji

Poszukując szkół partnerskich do realizacji programu Erasmus Plus, natknęłam się na międzynarodową sieć społeczną dla nauczycieli, która wzbudziła moje zainteresowanie.

Czym jest eTwinning? W kilku słowach: jest to platforma internetowa gromadząca społeczność szkolną z całej Europy (i nie tylko), za pomocą której zarówno nauczyciele, jak i uczniowie współpracują „ponad granicami”, wymieniając informacje, doświadczenia i materiały dydaktyczne. Ponadto pozwala ona na realizację wspólnych projektów językowych bez potrzeby kosztownych, jak również utrudnionych w dzisiejszych czasach, wyjazdów.

eTwinning nie tylko poszerza zakres pedagogicznych możliwości oferowanych jego użytkownikom, ale również motywuje do nauki i otwarcia na Europę. Jest to jedna z największych, jeśli nie największa na świecie społeczność dydaktyków, obecnie zrzeszająca ponad milion nauczycieli z prawie 230 tysięcy szkół z różnych krajów.

Jako nauczycielka języka angielskiego z kilkunastoletnim stażem stale poszukuję nowych metod nauczania, aby w efektywny i ciekawy sposób zmotywować swoich uczniów do nauki. Przed rozpoczęciem mojej przygody z eTwinning ukończyłam szereg powszechnie dostępnych kursów i szkoleń, dzięki którym dowiedziałam się, na czym polega ten program, jak nawiązać współpracę z innymi szkołami oraz z jakich narzędzi można skorzystać podczas realizacji wspólnych projektów.

Pracę z platformą rozpoczęłam w roku szkolnym 2019/20. Od tego czasu udało mi się zrealizować trzy projekty pedagogiczne, założeniem których było nawiązanie znajomości i przyjaźni między szkołami partnerskimi na poziomie międzynarodowym. Uczniowie, biorący udział w projektach, dzielili się informacjami na temat swoich krajów, miast, lokalnej przyrody, szkoły czy też kultury. Korzystając z TwinSpace (strona dla użytkowników projektu, gdzie udostępniane są wszelkie informacje), uczniowie poznawali nowych kolegów i koleżanki, praktykując porozumiewanie się w języku obcym, jak również posługiwanie się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacji.

Mój pierwszy projekt był zatytułowany „What can you see from your classroom window?” Zrealizowałam go z klasą IV szkoły podstawowej. W tym celu nawiązałam współpracę z dwiema szkołami, z Włoch – Istituto Comprensivo Statale „Leonardo De Lorenzo” oraz z Francji – Collège Georges Mandel. Jednym z głównych zadań uczniów było nagranie krótkich filmów w języku angielskim przedstawiających ich szkoły. Film do obejrzenia na stronie <https://tiny.pl/9f3zh> oraz <https://tiny.pl/9f3zhg>.

Podczas trwania projektu zaobserwowałam, że uczniowie biorący w nim udział byli bardzo zaangażowani w wykonywanie wszelkich prac, chętnie przychodzili na zajęcia dodatkowe oraz poczynili ogromne postępy w posługiwaniu się językiem angielskim w mowie i w piśmie.

Kolejny projekt, „An international e-cookbook”, zakładał stworzenie wirtualnej książki kucharskiej zawierającej przepisy tradycyjnych potraw z danego kraju. Tym razem partnerem była szkoła podstawowa z Turcji - İnan Ortaokulu w Yenimahalle. Do tego celu wykorzystałam stronę internetową StoryJumper, umożliwiającą tworzenie własnych książek z bajkami dla dzieci. Aby zrealizować projekt, niezbędnym było przekazanie uczniom wiedzy na temat narzędzi dostępnych na niniejszej stronie. Efekty naszej pracy obejrzeć można pod adresem <https://tiny.pl/9f3zr>.

Wszystkie filmy z przepisami dostępne są na stronach:

<https://tiny.pl/9nt87>; <https://tiny.pl/9nt8r>
<https://tiny.pl/9nt89>; <https://tiny.pl/9nt8w>
<https://tiny.pl/9nt8f>; <https://tiny.pl/9nt8l>

Trzeci projekt, „Let's meet by an e-mail” zrealizowałam z trzema szkołami partnerskimi: Osnovna škola kralja Tomislava, Našice w Chorwacji, ICS „Rinnovata Pizzigoni” di Milano, Milano (Mi) z Włoch oraz CEIP VIRGEN DEL CARMEN, El Rompido-Cartaya w Hiszpanii. Głównym celem projektu był rozwój umiejętności obsługi poczty elektronicznej oraz czytania i pisania w języku angielskim. Zadaniem uczestników była wymiana e-maili o różnej tematyce z uczniami z innych szkół.

Uczniowie, którzy od 2019 roku brali udział w realizacji kolejnych projektów eTwinning, wykazują się bardzo wysokim poziomem znajomości języka angielskiego. Klasa ta, moim zdaniem, ma ogromny potencjał do uzyskania bardzo wysokich wyników na egzaminach ośmioklasisty. Wszyscy bardzo chętnie biorą udział w konkursach językowych różnych szczebli.

Dlaczego uważam, że korzystanie z programu eTwinning jest obecnie jednym z najlepszych sposobów do motywowania uczniów do nauki języka obcego? Przede wszystkim dlatego, że w czasach pandemii, kiedy podróżowanie zostało znacznie ograniczone, uczniowie mają możliwość poznania rówieśników z innych krajów za pomocą bardzo atrakcyjnych, nowoczesnych, interaktywnych narzędzi komunikacji. Bez konieczności wyjazdu za granicę poznają inne kultury oraz przekonują się, jak ważną i przydatną rzeczą w życiu jest umiejętność posługiwania się językiem obcym. Ponadto praca zdalna, czy też praca w sieci, jest coraz bliższa uczniom nowego pokolenia.

Niejednokrotnie napotykam sytuacje, kiedy uczniowie znacznie chętniej pracują przy komputerach, preferując naukę w wirtualnym świecie. Dzięki takim narzędziom, jak mikrofony czy kamery, mają możliwość rozmowy z rówieśnikami oddalonymi o tysiące kilometrów.

Program eTwinning, wspierając motywując uczniów do nauki i posługiwania się językiem obcym, nie tylko poprawia ich osiągnięcia szkolne, ale też pozytywnie wpływa na rozwój kompetencji kluczowych, takich jak praca w zespole czy świadomość obywatelska i społeczna. Program eTwinning to nie tylko internetowe „pogaduszki” z kolegą z zagranicy. To niepowtarzalny sposób na otwarcie młodych umysłów na świat i poszerzenie ich horyzontów poza granice lokalnej rzeczywistości. Dzięki platformie tworzą oni wielonarodową społeczność, realizują wspólne projekty, uczą się od siebie nawzajem. Do potencjalnych korzyści należy też zaliczyć zwiększony poziom osiągnięć i motywacji zarówno uczniów, jak i nauczycieli, rodziców czy całej społeczności szkolnej. eTwinning wykorzystuje nowoczesne technologie do wspierania współpracy między uczniami, co znacznie wzbogaca proces edukacyjny. Narzędzia takie, jak wideokonferencje prowadzone przez uczestników z zagranicznymi partnerami czy udostępnianie zdjęć wykorzystywanych podczas nauki, pozwalają na atrakcyjne ćwiczenie umiejętności językowych oraz poznawanie innych kultur i zwyczajów.

Młodzi ludzie dostrzegają w uczeniu się języka obcego realny cel, dlatego znacznie poprawia się ich jakość pracy, a to z kolei przekłada się na lepsze wyniki. Dodatkowo poprawiają się ich umiejętności techniczne i komunikacyjne. Współpraca międzynarodowa może przynieść szczególne korzyści uczniom z niższą samooceną oraz tym, w przypadku których tradycyjne metody nauczania są mało skuteczne.

Zachęcam wszystkich nauczycieli, nie tylko uczących języka angielskiego, do skorzystania z możliwości, jakie daje program eTwinning.

Wioleta Grądzka jest nauczycielem języka angielskiego w Zespole Szkół Samorządowych w Starych Juchach.

Iwona Marczycha

Wpływ motywacji na uczenie się języka obcego

Pojęcie motywacja wiąże ze sobą takie sformułowania, jak potrzeba, cel, zainteresowanie, ciekawość, nagroda. Motyw we współczesnej psychologii jest rozumiany jako przyczyna wszelkiego działania. Motywacja to zjawisko podlegające ciągłym przemianom uwarunkowanym zarówno czynnikami wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi. Wynika z tego, iż motywacja jest sprawą kluczową zarówno w nauczaniu, jak i w życiu codziennym. Uczenie się zaspakaja takie potrzeby, jak badawczość, rozwiązywanie trudnych problemów lub poznawanie rzeczy dotąd nieznanych. Do działania i zdobywania wiedzy pobudza nas dążenie do celu.

Również przyswajanie języka obcego można rozpatrywać w kategoriach motywacji. Tradycyjnie rozróżniamy tu dwa rodzaje motywacji - instrumentalną i integracyjną. Instrumentalna występuje wtedy, gdy uczymy się drugiego języka ze względów utylitarnych, aby podwyższyć swoje kwalifikacje lub poznać inną kulturę. Tego rodzaju działalność nagrodzona zostanie przez otoczenie uznaniem lub wyższą pensją. Motywacja integracyjna to chęć poznania języka drugiego po to, by móc stykać się z rodowitymi użytkownikami tego języka, by stać się jednym z nich. Sytuacja ta występuje wtedy, gdy uczący się bardzo

wysoko ceni, a nawet podziwia kulturę reprezentowaną przez język obcy.

Cele, jakie stawia sobie człowiek, są wynikiem jego własnych dążeń i ambicji. Siłami wprawiającymi człowieka w działanie są więc motywacja wewnętrzna i zewnętrzna. Większość uczniów rozpoczynających naukę języka obcego wyraża chęć jego poznania, lecz tylko nieliczni chcą w ten sposób zaspokoić swoje wewnętrzne potrzeby. Motywacja wewnętrzna jest niezależna od nagród, wyraża się ona w dążeniu do osiągnięć, w ambicjach, aspiracjach. Nauka sama w sobie jest dla ucznia źródłem satysfakcji, przyjemnością z poznania czegoś nowego i interesującego. Dlatego jej posiadanie to istotny czynnik warunkujący sukces w uczeniu się. Uczeń motywowany zewnętrznymi oczekuje uznania, nagrody; istotną rolę w jego uczeniu się odgrywa nauczyciel odpowiedzialny za budzenie w nim motywacji do nauki. Dzięki pracy nauczyciela można wyzwolić w uczniu motywację wewnętrzną - źródło poznania.

Pozytywnie motywować to znaczy uruchamiać takie procesy i działania uczących się, dzięki którym osiągną oni określone cele i zaspokoją swoje potrzeby. Uczniowie charakteryzują się naturalną wewnętrzną

chęcią zdobywania wiedzy. Możemy wykorzystać ciekawość uczniów w kształtowaniu ich pozytywnej motywacji w celu pogłębiania zainteresowań i doskonalenia procesów poznawczych.

Podstawowym warunkiem pozytywnej motywacji wydaje się być zaniepokojenie ucznia problemem, któremu poświęcona jest lekcja. Można tu odwołać się do posiadanej wiedzy i ukazywać nowe zjawiska w opozycji lub jako podobieństwo do poznanego wcześniej zagadnienia. Dzięki temu uczeń zdobywa przeświadczenie, że język, jego leksyka, to nie luźny zbiór elementów czy reguł, lecz spłot zależności. Budzenie świadomości o powiązanej i logicznej budowie systemu językowego wydaje się być pożądanym elementem procesu dydaktycznego. W budzeniu zaniepokojenia istotną rolę odgrywa sposób przedstawienia problemu. Intonacja pełna ekspresji, zaangażowanie nauczyciela to dodatkowe czynniki wpływające na wzrost zainteresowań ucznia w procesie poznawczym.

Do ważnych czynników wzmacniających motywację należy też z pewnością atmosfera zaufania do nauczyciela. Pozytywny kontakt emocjonalny między nauczycielem a uczniem to warunek, bez spełnienia którego trudno myśleć o efektywnej motywacji. Nauczyciel świadomy swojej roli wie, że uczniowie oczekują od niego informacji i wskazówek na temat wykonywanej przez nich pracy. Dlatego tak ważne jest okazywanie im uznania i chwalenie osiągnięć. Stałe utrzymywanie i podsycanie wysokiego stopnia motywacji nie jest z pewnością łatwe choćby ze względu na niejednorodność poziomów grup uczniowskich. Świadomość tej trudności powinna skłonić nauczyciela do doboru takich technik i metod pracy, aby były one atrakcyjne dla możliwie dużej grupy uczniów. Odpowiednio dobrane zwiększą zaangażowanie, wpływając przez to pozytywnie na proces uczenia się.

Iwona Marczycha pracuje jako nauczyciel współorganizujący proces kształcenia w Szkole Podstawowej nr 4 im. I Dywizji Piechoty w Giżycku

Ks. Wojciech Guzewicz

Paradygmaty aksjologiczne i etyczne współczesnego nauczyciela akademickiego

Od wieków społeczna misja uczelni wyższych polegała przede wszystkim na kształceniu intelektualnym i kształtowaniu etycznym studentów. Stąd też o charakterze uczelni wyższej w dużym stopniu decydowała i nadal decyduje kadra wykładowców.

Możemy zatem postawić pytanie: Jakimi cechami powinien charakteryzować się profesor, który jest jednocześnie mistrzem dla studentów? Przede wszystkim musi być świetnie przygotowany merytorycznie w zakresie swojej dyscypliny. Następnie, co jest bardzo ważne, musi być metodologicznie przygotowany do pracy naukowej: badawczej i dydaktycznej. I po trzecie, musi być człowiekiem o wysokim standardzie etycznym, moralnym. Kształcenie młodego człowieka nie może się ograniczać tylko do zawodowego przygotowania.

Nie można ograniczać się do modelu pozytywistycznego uniwersytetu, w którym ważne jest wyłącznie wykształcenie zawodowe. Pozytywistyczne wykształcenie nie wystarczy, ponieważ pomija wymiar transcendentny człowieka. W kształceniu tym odrzucane jest kształtowanie etyczne, moralne, a tym bardziej religijne. Natomiast współczesny dobry nauczyciel akademicki musi także kształtować charaktery, postawy etyczne.

Współczesny profesor musi rozumieć, jaka jest różnica między tzw. materializmem dydaktycznym i formalizmem dydaktycznym. To rozróżnienie istnieje od starożytności, od czasów sofistów. Materializm dydaktyczny w procesie kształcenia polega na tym, żeby studentowi przekazać jak najwięcej wiadomości encyklopedycznych z danej dziedziny. Natomiast formalizm dydaktyczny polega na tym, żeby studenta nauczyć logicznie myśleć, ukształtować jego umysł tak, żeby sobie dawał radę w najtrudniejszych intelektualnie sytuacjach. Oczywiście te dwa sposoby kształcenia nie wykluczają się wzajemnie. Oba są potrzebne. Jednak dużą wagę trzeba przykładąć do kształcenia formalnego. I tutaj niezwykle ważne są dyscypliny filozoficzne, logika, matematyka, bo one uelastyczniają umysł studenta. I dlatego profesor nie może ograniczyć się tylko do wykładu, musi uczyć myśleć, a myślenie to przewidywanie. Kto nie przewiduje, nie myśli. Dobrze wykształcony człowiek da sobie radę w najróżniejszych, nawet najtrudniejszych sytuacjach intelektualnych. Tak więc ideałem współczesnego nauczyciela akademickiego jest profesor, który potrafi przekazać wiedzę, nauczyć myśleć i wychować moralnie studenta.

A zatem kształcenie intelektu musi iść w parze z wychowaniem moralnym. To jest niezwykle ważne, zwłaszcza w naszych czasach, kiedy agresywna laicyzacja ogarnia

nasze społeczeństwa i całą kulturę euroatlantycką. Religia i chrześcijańskie zasady moralne są wyrzucane na margines życia społecznego, spychane do życia prywatnego albo całkowicie kwestionowane. Sama nauka, wiedza i sprawność intelektualna, nawet najwyższego rzędu, współczesnemu światu nie wystarczą.

Wprost przeciwnie, może być tym większym zagrożeniem dla ludzkości. Corocznie we wrześniu wspominamy wybuch II wojny światowej, którą rozpoczęli Niemcy i Sowieci, napadając na Polskę i powodując niewiarygodne zniszczenia i zbrodnie. Piszę o tym nie dlatego, żeby wzbudzać jakieś resentymenty, tylko po to, by pokazać, że sama nauka, sama technologia i technika to za mało. To może być bardzo groźne, jeżeli człowiek, który tym dysponuje, nie żyje w obecności Boga, jeśli nie uwzględnia zasad moralnych. Bo przecież w 1939 roku naród niemiecki był narodem najbardziej wykształconym na świecie, ale to, co uczynił, wynikało stąd, że odszedł od Dekalogu i od Ewangelii. Dał się zwieść swoim wodzom pełnym pychy i nienawiści do drugiego człowieka, także nienawiści do zasad chrześcijaństwa. Podobnie było w Rosji sowieckiej, wszelkie zbrodnie tam dokonywane, także na innych narodach, atakowanych i podbijanych, były możliwe, ponieważ wyrzucono Boga z życia społecz-

nego, a nawet próbowano to samo uczynić w życiu prywatnym każdego obywatela.

W pewien sposób to zagrożenie staje się coraz bardziej realne i w naszych czasach. Nie wystarczy wykształcenie sprawnych zawodowców. Trzeba ukształtować pod względem moralnym, etycznym pięknego człowieka. Bez religii, bez odniesienia do Dekalogu nie uda się prawidłowo wychować młodego człowieka. Każdemu nieustannie zagraża zejście do instynktów zwierzęcych i do tego mogą zostać sprowadzone zarówno potrzeby pojedynczego człowieka, jak i całego społeczeństwa.

Nauczyć zawodu i sprawności, które będą przynosić pieniądze i zaspokajać potrzeby absolwenta studiów, to o wiele za mało. To nie jest kształcenie prawdziwego inteligenta, gdyż uczelnia ma za zadanie nauczyć myślenia. Ma nauczyć szukania prawdy i bronięcia prawdy. Nie wystarczy odkryć prawdę, obowiązkiem intelektualisty jest też dzielenie się tą prawdą z innymi. Do obowiązków nauczyciela akademickiego należy zatem zarówno prowadzenie badań naukowych, jak i dydaktyka, czyli rozpowszechnianie tej uzyskanej prawdy, a także kształtowanie postaw etycznych studentów. A co jest obowiązkiem nauczycieli szkół podstawowych i średnich?

Ks. Wojciech Guzewicz

Troska o środowisko w nauczaniu Kościoła katolickiego

Jesteśmy świadkami postępującej degradacji środowiska. Wyczerpują się, wskutek zachłanności ludzkiej, podstawowe surowce. Ginią niektóre gatunki zwierząt i roślin. Coraz to nowe obszary na naszym globie, dawniej bogate w różnorodną roślinność, zamieniają się w pustynię. Niepokój budzi niepodlegająca żadnej kontroli manipulacja genetyczna w świecie roślin i zwierząt, a obecnie także dotycząca człowieka. Środowisko naturalne zostało naruszone w skali do tej pory nieznanej.

Z drugiej strony wprowadza się „zielony ład”, który ma, w zamyśle autorów, chronić Ziemię. W rzeczywistości jest to ideologia mało logiczna, nastawiona głównie na ograniczanie rozwoju gatunku ludzkiego (ruch quasi-religijny). Przykładowo wprowadza się w Europie zasady „zielonego ładu” (np. w Polsce), gdy w tym samym czasie w innych częściach świata nie stosuje się podobnych reguł. Czyżby na ekosystem globu nie miał wpływu np. ekosystem Indii, USA czy Chin? Od kilku (kilkunastu) lat mamy przekaz, że wielkim zagrożeniem dla środowiska jest CO₂ wytwarzany m.in. podczas hodowli zwierząt. W związku z tym organy Unii Europejskiej, ale nie tylko, próbują ograniczyć tę hodowlę, a także spożywanie białka zwierzęcego.

Jakbywcałe nie zauważano, że jedna próba nuklearna (a przecież wiele państw współcześnie je przeprowadza) wytwarza więcej CO₂ aniżeli wszystkie zwierzęta na całym globie, nie mówią już o procesach chemicznych mórz czy oceanów. Dlatego potrzebna jest racjonalna, spójna i rzeczywista troska o środowisko naturalne, a nie ideologia, ruch quasi-religijny, którego zwolennicy oferują własną wizję rajy i upadku, specyficzny kodeks moralny, rytuały i proroków, a nawet obraz końca świata.

W nauce Kościoła podkreśla się, że człowiek został stworzony na obraz Boga. Jest zatem powołany do panowania nad ziemią mądrze i z miłością. Przyroda jest również przez Boga stworzona, jest jego darem dla człowieka, dlatego należy się jej szacunek. Wszystkie rzeczy, jak uczy Sobór Watykański II, „z samego faktu, że są stworzone, mają własną trwałość, prawdziwość i dobroć i równocześnie własne prawa i porządek, które człowiek winien uszanować. Dlatego, używając zasobów naturalnych do swoich celów, człowiek powinien zwracać uwagę na naturalny porządek przyrody i szanować wewnętrzną celowość, jaką Bóg zawarł w każdej rzeczy” (KDK 36). Powinien również pamiętać, że przyroda jest wspólnym dziedzictwem całej ludzkości, więc

jej owoce powinny służyć wszystkim ludziom, także wszystkim przyszłym pokoleniom.

Według nauki Kościoła u podstaw kryzysu ekologicznego tkwi błąd antropologiczny: niewłaściwa wizja człowieka i jego miejsca w świecie oraz nierespektowanie podstawowych praw moralnych (CA 37). Wizje człowieka i świata pozbawione wszelkiego odniesienia do Boga prowadzą do odrzucenia pojęcia stworzenia, co w konsekwencji powoduje przypisanie człowiekowi oraz naturze całkowicie autonomicznego istnienia. W ten sposób zostaje zerwana więź łącząca świat i człowieka z Bogiem. Człowiek uważa, że może samowolnie rozporządzać przyrodą. Zamiast pełnić rolę współpracownika Boga w dziele stworzenia, człowiek zajął jego miejsce. Niszczenie środowiska jest ekologicznym grzechem. Grzech ten polega na tym, że dobro wszystkich traktuje się jako własność niczyją, zawłaszczając je niesprawiedliwie lub bezmyślnie niszcząc.

Jak z jednej strony przyrody nie można sprowadzać do zwyczajnego przedmiotu manipulacji, tak z drugiej strony nie można jej absolutyzować i wynosić ponad godność osoby ludzkiej, do czego dążą niektóre ruchy ekologiczne, przypisując przyrodzie albo ziemi boskość. Kościół odrzuca koncepcję środowiska inspirowane ekocentryzmem i biocentryzmem, ponieważ „zakładają one zniesienie onkologicznej i aksjologicznej różnicy między człowiekiem a innymi istotami żyjącymi, traktując biosferę jako jednostkę biotyczną o nieodróżnianej wartości. Eliminuje się w ten sposób najwyższą odpowiedzialność człowieka na rzecz egalitaryzmu, a więc równej godności wszystkich istot żyjących” (Jan Paweł II).

Ochrona środowiska nie może zatem polegać na pełnym zaprzestaniu ingerencji człowieka w przyrodę i zachowaniu jej w absolutnie nienaruszonym stanie, gdyż przyroda ma

człowiekowi służyć. Powinna natomiast polegać na harmonijnym współistnieniu i wspólnym rozwoju człowieka wraz z otaczającym go światem. Taka ochrona wymaga nowego stylu życia, a zatem najpierw ekologicznego nawrócenia. Kościół wzywa do odpowiedzialności za środowisko naturalne i do zmiany postaw: do zerwania z mitem o nieograniczonej władzy człowieka nad przyrodą oraz odrzucenia ideologii przyspieszonego wzrostu gospodarczego, która prowadziła do rabunkowej eksploatacji jej zasobów. Wzywa także do stanowczego przeciwstawienia się konsumowaniu dóbr materialnych ponad miarę. Z drugiej strony wskazuje, że należy wobec przyrody przyjąć postawę szacunku i troskliwej ochrony oraz kształtować w sobie takie wartości, jak: zdolność wyrzeczenia i rezygnacji, umiar, prostota, skromność, sprawiedliwość, solidarność. Postawy te i wartości zdobywa się w procesie wychowania. Pierwszą wspólnotą tworzącą ekologię ludzką i dzięki temu zdolną do kształtowania postaw, jest rodzina. Duże znaczenie ma także szkoła i uniwersytety. Organizacja ochrony środowiska i edukacja społeczeństwa jest jednak przede wszystkim zadaniem państwa.

Równocześnie trzeba troszczyć się o uzdrawianie międzyludzkich stosunków w środowiskach społecznych, w których przebywamy: w rodzinie, w szkole, w kręgach towarzyskich, na ulicy. W ten sposób można uczynić najbliższe środowisko naturalne i społeczne przyjaznym domem. Należałoby także praktykować i propagować właściwy ruch ekologiczny (nie ekologizm, czy „zielony ład”), czyli higieniczny styl życia, np. ekologiczne odżywianie, ruch na świeżym powietrzu, pokonywanie nałogów. Współczesna troska o ekologię ludzką jest także wyborem między „kulturą życia” a „kulturą śmierci”.

Aleksandra Grendys Europejski Zielony Ład

Neutralność klimatyczna i uniezależnienie wzrostu gospodarczego od zużycia surowców naturalnych to dwa cele wymienione w Europejskim Zielonym Ładzie, czyli unijnej strategii zakładającej, że do 2050 Wspólnota osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych. Plan działań UE dotyczy transformacji takich dziedzin, jak sektor żywnościowy, energetyczny, transport, przemysł, budownictwo czy ekosystemy.

KE zamierza zachęcać europejskich wytwórców do przejścia na gospodarkę obiegu zamkniętego. Chodzi szczególnie o branże zużywające wiele surowców, jak przemysł odzieżowy, budownictwo, elektronika czy produkcja tworzyw sztucznych. Instytucja chce, żeby do 2030 roku wszystkie opakowania używane na terenie Unii Europejskiej dało się ponownie przetworzyć. Planuje położyć nacisk na produkcję wyrobów wielokrotnego użytku, trwałych i możliwych do naprawy. Kolejnym krokiem będzie przygotowanie standardów właściwie określających wpływ produktów i usług na środowisko.

KE podkreśla, że sama UE to za mało, żeby osiągnąć cele EZŁ i konieczna jest współpraca z innymi regionami. Przywódcy Chin, Stanów Zjednoczonych i Indii, tj. krajów, które, według firmy analitycznej Rhodium Group, w sumie odpowiadają za 44,6% światowych emisji, też dostrzegają konieczność zmian. Władze Państwa Środka deklarują osiągnięcie neutralności klimatycznej w 2060 roku, a poziomy emisji chcą obniżyć od 2030. W tej chwili Chińczycy inwestują w odnawialne źródła energii tyle, co cała reszta świata. Indie rozważają rok 2050 jako koniec emisji, choć przekonują, że nie powinno się narzucać im tych samych wytycznych co Chinom, których emisje są kilkukrotnie wyższe. Na razie obydwie państwa, ale też Brazylia i Republika Południowej Afryki sprzeciwiają się wprowadzeniu tzw. granicznego podatku węglowego, czyli cła na towary, których produkcja przyczyniła się do emisji CO₂. Z kolei Stany Zjednoczone 22 kwietnia ogłosiły redukcję emisji o 50-52% do 2030 roku w porównaniu z danymi z 2005. Propozycja Waszyngtonu dwukrotnie przewyższa wskaźniki przedstawione w zawartym w 2015 roku Porozumieniu Paryskim, czyli pierwszej globalnej konwencji dotyczącej ochrony klimatu.

Kino angażujące społecznie

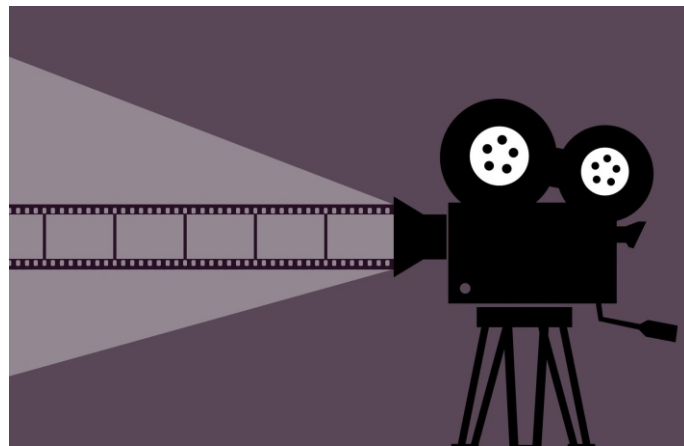
(...)Wspólne dyskusje mają sens jedynie wtedy, kiedy nauczyciel albo rodzic potraktuje dziecko jako partnera w dyskusji i zaakceptuje jego wypowiedzi jako autonomiczny punkt widzenia. (...)Nie powinny służyć indoktrynacji czy narzucaniu interpretacji, lecz lepszemu poznaniu młodego człowieka i znalezieniu płaszczyzny porozumienia. Nauczyciel ma oczywiście prawo do własnych przekonań, ale ważne, by komunikował je w oparciu o partnerski dialog, a nie narzucanie własnej perspektywy. Dawid Bałutowski, *Film jako sprzymierzeniec w edukacji*

Sprawdzona przeze mnie we współpracy z wychowankami formuła kina zaangażowanego społecznie w swoim klubie dyskusyjnym jest godna polecenia wychowawcom, nauczycielom oraz wychowankom burs i internatów. Prosta struktura: materiał filmowy plus platforma wymiany myśli, jest podstawą powodzenia.

Współczesny świat — zwłaszcza ostatnie wydarzenia związane z pandemią czy wojną, uwypukliły problemy w codziennej aktywności młodych ludzi. Konglomerat takich zjawisk jak izolacja, wykluczenie, stygmatyzacja, wszelakie przejawy agresji coraz częściej odciskają swoje piętno, kształtując sposób w jaki funkcjonujemy. Ewoluuje to często w kierunku znieczulenia, obojętności na to, co nas tylko z pozoru nie doświadcza ani nie dotyka.

Współczesna kultura w odbiorze młodzieży to najczęściej „kultura obrazkowa”, a ta w dobie rozwoju technologii cyfrowych ma nie tylko olbrzymi zasięg, ale również niespożyte możliwości kreacji. To, co często bywa źródłem negatywnych zachowań, może być wykorzystane w pozytywny sposób. Formuła omawianego przedsięwzięcia odchodzi od sztamowego i najczęściej dyskredytowanego „klasowego wyjścia do kina” poprzez zastosowanie narzędzia o masowym zasięgu jakimi są media społecznościowe. Skierowanie bezpośrednio do konkretnego odbiorcy problemu czy zagadnienia ma na celu zaangażowanie i wywołanie swobodnej reakcji. Brak określenia norm czasowych oraz brak narzucania interpretacji spowodować może szczerą wypowiedź i egzemplifikację własnych poglądów. Pozorna anonimowość w sieci może stać się powodem do przełamania barier i uwrażliwienia na drugiego człowieka i jego problemów.

Celem przedsięwzięcia jest uwrażliwienie młodego pokolenia na negatywne zjawiska społeczne, jest nim także konfrontacja poglądów pokolenia wychowanków z punktem widzenia wychowawców czy nauczycieli. Weryfikacja stanowisk, starcie wizji i poglądów wynikających z analizy konkretnego problemu może stać się przyczynkiem do

wypracowania wspólnych strategii czy płaszczyzn komunikacji. Obie strony mają okazję poznać swoje poglądy, co z kolei skutkować może zmianą optyki, czy zdiagnozowaniem konkretnego zjawiska tylko z pozoru nieobecnego i mało istotnego.

Kolejny cel to autorefleksja, poznanie samego siebie i własnych reakcji oraz zderzenie ich z koncepcją innych uczestników projektu. Opisywany program ma również na celu stworzenie platformy do dyskusji i debat. Dalszy cel to kreatywne i pozytywne wykorzystanie technologii cyfrowej w codziennym funkcjonowaniu młodzieży. Rozwój takich cech jak tolerancja, otwartość to cel długofalowy programu.

Realizacja programu przewidziana jest na rok szkolny. Materiał źródłowy stanowić mogą filmy (około 5) poruszające istotne problemy społeczne opisane wyżej. Dostęp do wyszczególnionych obrazów uczestnicy uzyskiwać będą poprzez legalnie działające portale czy strony fundacji, które zajmują się opisywaną problematyką. Uczestnicy poprzez stworzony na bazie jednego z portali społecznościowych „pokój” otrzymują link do konkretnego filmu oraz wszystkie informacje dotyczące jego twórców. Wspólnie ustalają czas niezbędny do jego obejrzenia, a także termin dyskusji nad wybraną problematyką poruszaną w filmie. Dyskusja skupiona będzie wokół zagadnień: o czym jest obejrzany film oraz jak byś zareagował w konkretnej sytuacji.

Przydatne do zastosowania w omawianym programie metody pracy: dyskusja z odmianą burza mózgów; praca w grupach, parami, indywidualna; pogadanka, metody multimedialne, praca z materiałami źródłowymi.

Środki niezbędne to sprzęt multimedialny i dostęp do Internetu. Oczywiście ewaluacja to pytania i odpowiedzi, zdania niedokończone, wywiad swobodny z uczniami i nauczycielami.

Fabula rozwija inteligencję emocjonalną, uwalnia emocje i uczy konstruktywnego radzenia sobie z nimi. Jak rozmawiać o filmach?

Nazwanie emocji, które się pojawiły u widzów.

Przykładowe pytania:

- Jak się czujecie?
- Jakie emocje się pojawiły w trakcie oglądania?

- Jakie emocje są teraz w was?

Rozpoznanie postaw wobec problemu i ról, jakie odgrywają uczniowie

Przykładowe pytania:

- Jak rozumiecie zachowania bohaterów?
- Z czego wynikają zachowania bohaterów?
- Kogo jesteście w stanie zrozumieć?
- Dlaczego on zachował się właśnie tak?

Psychoedukacja – poszerzenie wiedzy

- Co wiecie o agresji/uzależnieniach/motywacji – jakimkolwiek zjawisku, którego dotyczą zajęcia.
- To też moment, aby zapoznać uczniów z zagadnieniem. Można przeprowadzić kilkuminutową pogadankę, w której przedstawimy najważniejsze informacje dotyczące tematu.

Rozwijanie empatii lub odniesienie do własnych doświadczeń

Przykładowe pytania:

- Jak myślicie, jak czuje się bohater?
- Co sobie myśli? Czego by potrzebował?

- A jak wy czujecie się w podobnych sytuacjach?

Poszukiwanie rozwiązań

Przykładowe pytania:

- Co można zrobić, aby zmienić tę sytuację na lepsze?
- Jak wyjść z tej sytuacji?
- Jakich rad udzielilibyście bohaterowi?
- Co wy możecie zrobić w takiej sytuacji?
- Co warto zmienić w sobie?

Działanie, przeniesienie do rzeczywistości ucznia

- Omówienie filmów może zakończyć się konkretną zmianą zachowań, postaw.
- Uczniowie mogą zastosować w życiu, czego nauczyli się.
- Dobrym sposobem może być zadanie domowe, które będzie wymagało zastosowania nowych umiejętności, wprowadzenia w życie wniosków czy refleksji, np. rozmowa z osobą, której uczeń w jakiś sposób wyrządził krzywdę, jeśli zajmujemy się tematem agresji i przemocy szkole.

Rafał Wojciechowski jest w wychowawcą w Bursie Szkolnej w Elku

Marta Szablińska

Logorytmika

w terapii logopedycznej dzieci w wieku przedszkolnym

Efektywność zajęć logopedycznych dla przedszkolaków w dużej mierze zależy od atrakcyjności.

Przygotowując zajęcia logopedyczne dla dzieci, zarówno te indywidualne, jak i grupowe, zawsze poszukiwałam ciekawych metod ich wspomagania. Logorytmika spełnia tę rolę, ponieważ wspomaga zajęcia logopedyczne, łącząc terapię logopedyczną z rytmiką. Dzięki temu połączeniu korzystnie wpływa na sferę słuchową i ruchową najmłodszych. Elementem stosowanym w logorytmice są ćwiczenia gimnastyczne. Na bazie ćwiczeń muzyczno-ruchowych wykonuje się ćwiczenia słowno-ruchowe, w których wiodący jest rytm.

Mimo dostępu do wielu materiałów, publikacji i pomocy z zakresu zajęć logorytmicznych w przedszkolu odczuwałam niedosyt, który przełożył się na opracowanie własnego programu „Wesoła gimnastyka buzi i języka”. Ten program własny zajęć logopedycznych z elementami

logorytmiki dla dzieci w wieku przedszkolnym już drugi rok realizuję podczas terapii logopedycznej oraz na zajęciach z całą grupą w Miejskim Przedszkolu w Białej Piskiej. W ramach jego realizacji przygotowałam scenariusze zajęć, z których korzystają także nauczyciele przedszkola. Stworzyłam rymowanki, wierszyki, logopedyczne masażyki, które przedszkolaki uwielbiają. Zabawy logorytmiczne, które prowadzę w ramach terapii, dopasowane są do możliwości percepcyjnych i psychofizycznych dzieci.

Logorytmikę z powodzeniem stosowałam podczas terapii logopedycznej z dziećmi z zespołem Downa oraz spektrum autyzmu. Wprowadzałam zabawy logorytmiczne regulujące napięcie psychoruchowe, kształtujące reakcję ruchową na słowo, stymulujące wrażliwość słuchową przedszkolaków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Oprócz terapeutycznej wartości logorytmiki na uwagę zasługuje fakt, iż metoda ta poszerza i utrwała znajomość wiedzy dzieci o otaczającym świecie: zjawiskach atmosferycznych, zwierzętach, kolorach itp.

Grupowa terapia logopedyczna bazująca na logorytmice wprowadza elementy otwierające przestrzeń do rozwoju kreatywności dzieci. Dzięki wzajemnym interakcjom w grupie oraz poprzez ruchowe i emocjonalne przeżywanie zabawy, dzieci odnajdują radość, satysfakcję, realizując przy tym efektywnie proces terapeutyczny.

Ćwiczenia logorytmiczne zarówno w pracy logopedy, jak i podczas zajęć przedszkolnych z całą grupą wprowadzałam w następującej kolejności:

Ćwiczenia techniki ruchu (ćwiczenia gimnastyczno-taneczne). Ćwiczenia te w dużej mierze pozwalają na rozeznanie, jakiego rodzaju zaburzenia występują u danego dziecka. Jeśli zaburzenia są duże, możemy przypuszczać, że towarzyszą im zaburzone ruchy narządów mowy.

Bociany i czaple (emblematy) – przykład zabawy w grupie dzieci 5-letnich. Dzieci podzielone na dwie grupy, czapli i bocianów, stoją w swoich gniazdach. Na dany sygnał – dzwoneczka – czaple wylatują ze swoich gniazdek (obróćce) i naśladują fruujące małe ptaszki, szybko ruszając małymi skrzydełkami. Na kolejny sygnał – bębenka – czaple wracają do swoich gniazdek, a bociany wychodzą na łąkę. Wysoko podnosząc kolana, zaczynają fruwać – powoli machając dużymi skrzydłami.

Ćwiczenia metroritmiczne. W czasie tych zabaw potrzebny jest akompaniament muzyczny lub zastępczy. Gdy brak akompaniamentu, można stosować instrumenty perkusyjne. Dzieci powinny nauczyć się odróżniać wartości rytmiczne: całą nutę, półnutę, ćwierćnutę, ósemkę, szesnastkę, aby umieć dostosować ruch ciała do czasu trwania dźwięku. Ćwiczenia te mają na celu m.in. wyrobienie u dziecka umiejętności słuchania muzyki, umiejętności właściwego wiązania ruchu z muzyką, wrażliwości i szybkiego reagowania na zmiany rytmu, opanowania

całego ciała i związanej z tym estetyki ruchu, dodatknych cech charakteru: samodzielności, działania w grupie.

Maszerują dzieci – przykład zabawy w grupie 4-letnich dzieci. Na dźwięk bębenka w rytmie umiarkowanego marszu dzieci maszerują po sali w różnych kierunkach, wymachując rączkami. Na zmianę rytmu (rytm ósemek) biegają na paluszkach, wymijając się. Po czym ponownie wraca rytm zachęcający do marszu.

Ćwiczenia łączące tekst z elementami ruchowymi i rytmicznymi. Stanowią one ostatni etap ćwiczeń logorytmicznych. Najprostszymi ćwiczeniami tego typu jest zastosowanie wyrazów dźwiękonaśladowczych. Kształcą one wrażliwość słuchową dziecka, ćwiczą prawidłowy oddech i rozwijają mięśnie narządów mownych. Wskazane jest, aby w tych zajęciach wykorzystywać również umiejętności zdobyte w czasie ćwiczeń fonacyjnych.

Siała baba mak – przykład zabawy w grupie 6-letnich dzieci. Przedszkolaki stoją w kole i kierując się w prawą stronę, wykonują określone ruchy, wypowiadając tekst:
I *Siała baba mak*, 1 krok – lewą nogą, 2 – prawą, 3 – lewą i lekkie przygięcie obu kolan.

II *Nie wiedziała, jak*, trzy kroki do przodu jak wyżej.

III *A dziad wiedział, nie powiedział*, bieg wokół własnej osi – 8 kroków.

IV *A to było tak*. trzy kroki do tyłu – jak w II – powrót na miejsce po wersecie I.

Logorytmika zakłada kształtowanie inwencji twórczej i sporą dowolność wykonawczą, daje możliwość ćwiczenia funkcji mowy w grupie, dlatego właśnie logopedia i logorytmika tak dobrze uzupełniają się, choć nie są tożsame.

Bibliografia:

1. J. Łuńska, *Rytm – ruch – mowa, czyli zabawy logorytmiczne na cztery pory roku.*
2. E. Sachajska, *Uczymy poprawnej wymowy.*

Marta Szablińska jest nauczycielem logopedą w Miejskim Przedszkolu w Białej Piskiej

Czy patriotyzm jest cnotą?

O wychowaniu patriotycznym dziś

Mówiąc o patriotyzmie, najczęściej kojarzymy go z miłością do ojczyzny; tak też patriotyzm definiuje Słownik języka polskiego PWN („Miłość do ojczyzny, przywiązanie do swego narodu”. <https://tiny.pl/9kxjt>). Miłość do swojego kraju wiąże się działaniem dla jego dobra („Postawa osoby, która kocha swoją ojczyznę, czuje się jej częścią, działa dla jej dobra i gotowa jest wiele dla niej poświęcić”. (<https://tiny.pl/9kxjw>)). W szerszej definicji, którą publikuje Wikipedia, występuje również oddanie własnej ojczyźnie i gotowość ponoszenia dla niej ofiar, w tym zdrowia i życia („Postawa szacunku, umiłowania i oddania własnej ojczyźnie oraz chęci ponoszenia za nią ofiar i gotowości do jej obrony. Charakteryzuje się przedkładaniem celów ważnych dla ojczyzny nad osobiste, gotowością do pracy dla jej dobra i w razie potrzeby, poświęcenia dla niej własnego zdrowia lub nawet życia. Patriotyzm to również umiłowanie i pielęgnowanie narodowej tradycji, kultury czy języka. Oparty jest na poczuciu więzi społecznej, wspólnoty kulturowej oraz solidarności z własnym narodem i społecznością. (<https://tiny.pl/gfwwb>). Wszystkie przytoczone definicje zawierają niewypowiedzianą wprost, ale pozytywną ocenę patriotyzmu. Najogólniej można by rzec, że patriotyzm jest postawą pożądaną, ocenianą pozytywnie w danej społeczności. Jako postawa pozytywnie oceniana patriotyzm powinien być kształtowany w procesie wychowania.

Wychowanie najczęściej jest rozumiane jako celowo zorganizowane oddziaływanie prowadzące do pożądaných zmian w osobowości wychowanka (także funkcjonowaniu całych grup społecznych). Istnieje kilka koncepcji wychowania powiązanych z różnymi teoriami antropologicznymi człowieka. Różnice pomiędzy tymi koncepcjami dotyczą m.in. celów, metod i efektów wychowania. Wydaje się, że do najpopularniejszych sposobów rozumienia, czym jest

wychowanie, należy utożsamianie go z kształtowaniem cnót. Filozoficzna teoria personalizmu, w Polsce oficjalnie uznawana za podstawę pedagogiki, korzeniami sięga poglądów Arystotelesa, w tym także jego definicji cnoty: „Cnota człowieka jest pewną dyspozycją, przez którą człowiek staje się dobry i dzięki której dobrze wykonuje własne działania”. „Cnoty i wady (cnota — łac. virtus; wada — łac. vitium) są to cechy osobowe człowieka; jakości władz duszy; czynniki wewnętrzne usprawniające w realizacji dobra lub zła moralnego; kwalifikacje moralnego działania ludzkiego; sprawności (usprawnienia) do działania w kierunku dobra albo zła” (<https://tiny.pl/9kxl7>).

Czy dzięki patriotyzmowi człowiek staje się lepszy?

W klasycznym podręczniku akademickim Mieczysława Łobockiego pt. „Teoria wychowania w zarysie” (M. Łobocki, *Teoria wychowania w zarysie*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2009, s. 276-277) znajdujemy tezę, że wychowanie patriotyczne stanowi „znaczącą dziedzinę wychowania”. Nasuwa się pytanie, czy jest tak naprawdę. Wybitny teoretyk wychowania powołuje się na sześć okoliczności, które obecnie podnoszą znaczenie wychowania patriotycznego. Pierwszą racją przemawiającą za wzmożeniem wychowania patriotycznego są „obecne przemiany ustrojowe” w Polsce. Co autor mógł mieć na myśli, publikując te słowa w 2005 roku, 12 lat po uchwaleniu Konstytucji RP (1997) i 5 lat po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej? Wydaje się, że już tylko dostosowywanie polskiego prawa i funkcjonowania polskich instytucji do praktyki unijnej. Na czym miałyby polegać w takiej sytuacji wychowanie patriotyczne?

Powyższe pytanie jest o tyle istotne, że jako drugie uwarunkowanie autor wskazuje „jednoczącą się Europę”. Dlaczego jednoczenie się Europy powinno wzmacniać działania na rzecz wychowania patriotycznego? Dodatkową okolicznością jest „militarne i ekonomiczne związanie się z Europą na korzystnych warunkach dla bezpieczeństwa i wielostronnego rozwoju kraju”. W tym kontekście pojawiają się pytania, czy chodzi o to, abyśmy zagwarantowali sobie owe korzystne warunki, czy też abyśmy potrafili je – już otrzymane – dobrze spożytkować. Trzy kolejne okoliczności: otwarcie granic, swobodne przemieszczanie się w państwach Unii Europejskiej oraz swobodne podejmowanie pracy zarobkowej w Unii, nasuwają refleksję, że wychowanie patriotyczne w tym przypadku jest chyba rozumiane jako działanie obronne zapobiegające odpływowi Polaków do innych krajów, czy – używając innej terminologii – służące zachowaniu „substancji

Ale dlaczego mielibyśmy używać wartościującego określenia „zagrożenie” i dlaczego powinniśmy tak rozumianym zagrożeniom przeciwdziałać? Dlaczego mielibyśmy przeciwstawianie się takim „zagrożeniom” uznawać za wielkie dobro moralne? A może patriotyzm wcale nie jest dobrem, może jest złem albo przynajmniej przyczynia się do zła?

Wybitny filozof szkocki, profesor uczelni amerykańskich Alasdair MacIntyre w artykule *Czy patriotyzm jest cnotą?* wyraża pogląd, że do najważniejszych zadań filozofa moralności należy „jasne wyrażenie przeświadczeń społeczeństwa, w którym żyje”, a także ich szczegółowa analiza pozwalająca na racjonalizację dyskusji i sporów. Filozof za normę uważa to, że „w obrębie (...) wspólnoty występują różne ścierające się i niedające się uzgodnić przekonania, głoszone bądź przez rywalizujące grupy, które różnią się co do zasadniczych kwestii moralnych, bądź też przez jeden i ten sam zbiór jednostek, posłusznych współzawodniczącym ze sobą moralnym zasadom”. MacIntyre uważa, że filozof powinien ujawniać, o co w takich sporach chodzi. Za jeden z głównych sporów współczesności MacIntyre uznaje spór o patriotyzm („w naszym społeczeń-

A large crowd of Polish football fans at a stadium, many holding red and white 'POLSKA' scarves and waving flags. The fans are densely packed, and the atmosphere appears to be one of intense support and celebration. The scarves and flags are predominantly red and white, with the word 'POLSKA' (Poland) visible on many of them. Some fans are also holding up small Polish flags. The overall scene is a vibrant display of national pride and team spirit.

Za punkt wyjścia do zrozumienia argumentów przeciwników patriotyzmu A. MacIntyre obiera liberalne myślenie o moralności. Podstawą liberalnego myślenia jest przekonanie, że moralność jest obiektywna. Ta obiektywna moralność składa się z obiektywnych reguł, które każdy rozumny człowiek uzna za słuszne (przynajmniej w normalnych warunkach). Moralność nakłada pewne obiektywne ograniczenia (zakazy) oraz obowiązki (nakazy), ale zachowują one neutralność (bezstronność) wobec rywalizujących ze sobą interesów. Ludzie mogą dochodzić swoich spraw, zabiegać o swoje dobra – w ramach obowiązującego systemu zakazów i nakazów. Te zakazy i nakazy nie powinny także wchodzić w sferę osobistą, prywatną, czyli – jak to mówi MacIntyre – mają być „neutralne jeśli chodzi o rywalizujące, konkurencyjne zbiory przekonań na temat najlepszego sposobu ludzkiego życia”. Reguły moralne nie mogą być regułami zbiorowymi, wspólnotowymi – mają być sprawą „poszczególnych istot ludzkich”. Podmiotem moralności jest zawsze jednostka i nic więcej. I to jednostka „uważana wyłącznie za jednostkę i za nic więcej” (czyli w sferze moralności nie powinna być uważana np. za Polaka, katolika, elczanina, nauczyciela itp.).

20

matyki i dla natury mego stosunku do prawd matematyki to, gdzie i od kogo nauczyłem się zasad i nakazów matematyki”. Takie myślenie o moralności przybliża ją do sytemu prawa – przynajmniej wg liberalizmu podobnie jak prawo moralność powinna być zredukowana do niezbędnego minimum. Przeciwstawia się to tradycyjnemu myśleniu o moralności, w świetle którego zapisy prawa stanowią jedynie moralne minimum; w tym sposobie rozumowania prawdziwa moralność zaczyna się powyżej owego minimum. Każda ocena moralna ma charakter obiektywny i bezstronny. Jej główną cechą jest racjonalność, rozumność, obiektywizm. Jednostka w swoich ocenach moralnych powinna abstrahować od „jej interesów, uczuć i pozycji społecznej”. Moralne jest tylko działanie uwolnione od wszelkiej stronniczości. Liberalna moralność, obiektywna i uniwersalna, pozwala oceniać wszelkie struktury społeczne – także naród. Dla liberalnych moralistów nie istnieją „granice krytyki społecznego *status quo*. Żadnej instytucji, żadnej praktyki, żadnej lojalności nie da się uodpornić na wątpliwości i, co zawsze jest możliwe, na odrzucenie”.

Patriotyzm tego nie dopuszcza – naród pozostaje poza oceną moralną. W moralności tak rozumianej, jak ją definiują liberałowie, patriotyzm nie jest wartością moralną, nie jest cnotą. „Od razu staje się tutaj widoczny potencjalny konflikt między tak rozumianą moralnością a patriotyzmem” – mówi MacIntyre.

Co to może znaczyć? Jak A. MacIntyre definiuje patriotyzm? Przede wszystkim odrzuca takie pojmowanie i praktykowanie patriotyzmu, które utożsamiają dany naród z jakąś uniwersalną wartością, z jakimś „wielkim ideałem moralnym”. Obywatele Cesarstwa Niemieckiego przystępowali do I wojny światowej jako obrońcy „Kultur”, po przeciwnej stronie Francuzi stawali w obronie „civilisation”; Amerykanie w okresie „zimnej wojny” bronili „dobrobytu wolności przed złem komunizmu”. Taka postawa obrońców wartości – zdaniem MacIntyre’a – nie jest tożsama z patriotyzmem, ponieważ obrońcą określonych ideałów (kultury, cywilizacji, wolności) może być każdy, a patriotą danego kraju może być tylko jego przedstawiciel. MacIntyre pisze: „Tylko Francuzi mogą być patriotami w odniesieniu do Francji, natomiast każdy może uczynić sprawę civilisation swoją własną sprawą. W przeciwieństwie do tego patriotyzm może być określony jako taki rodzaj lojalności wobec danego narodu, jaki przejawiają jedynie ci, którzy są owego narodu przedstawicielami”.

Czy patriotyzm oznacza „bezmyślną lojalność wobec własnego narodu”, niebiorącą pod uwagę żadnych okoliczności czy uwarunkowań? Przeciwnie, MacIntyre wyjaśnia: „Patriotyzmem – i to jest jego cechą powszechną i swoistą – nie są po prostu względy okazywane własnemu narodowi, lecz względy dla określonych cech, zasług i osiągnięć własnego narodu”. Właśnie te zasługi i osiągnięcia wspierają postawy patriotyczne w każdym narodzie. Ważne pytanie: Jakie cechy, zasługi i osiągnięcia wspiera-

łyby polskich patriotów? Jakie by one nie były, z pewnością podobne można spotkać i w innych narodach, może nawet w większym stopniu czy natężeniu. A. MacIntyre podkreśla: „Jednakże patriota nie ocenia w taki sam sposób identycznych zasług i osiągnięć, gdy są to zasługi i osiągnięcia innego narodu niż jego własny. Ocenia je bowiem, w każdym razie występując w roli patrioty, nie po prostu jako zasługi i osiągnięcia, lecz jako zasługi i osiągnięcia tego określonego narodu. Patriotyzm należy zatem do klasy cnót, które „polegają na okazywaniu lojalności” razem z takimi postawami, jak wierność małżeńska, miłość do własnej rodziny, przyjaźń czy związek z ukończoną szkołą.

Jak definiowany jest naród w omawianym przypadku? Otóż **naród to projekt**, do którego każdy z nas został włączony. Aby być patriotą, trzeba uzyskać (mieć) określoną tożsamość moralną i polityczną pozwalającą na zrozumienie, w jakim projekcie człowiek uczestniczy, jak ten projekt był realizowany dotychczas i za jaki rozwój tego projektu ponosi człowiek odpowiedzialność. Patriota powinien umiejętnie wiązać przeszłość z przyszłością w ramach realizowanego projektu. Ten sposób myślenia nie nakłada obowiązku ścisłego podporządkowania się swojemu państwu, a już zwłaszcza jakimś konkretnym politykom czy partiom sprawującym władzę. Przeciwnie, patriota widząc, że władze nie podtrzymują tego projektu, a nawet działają wbrew rozwojowi narodu, zagrażając narodowi, może przeciw tym władzom wystąpić, może „mocno przeciwstawiać się władcom swego kraju”. Píše MacIntyre: „Oczywiście określone rządy czy agendy rządowe mogą zdradzić tę misję i tak radykalnie od niej odejść, że patriota dojdzie do wniosku, iż nadszedł czas, aby wybrać między wymogami projektu, który stanowi o jego narodzie, a wymogami moralności, którą nabył jako członek wspólnoty, której życie opiera się na tym projekcie”.

Zresztą ani istnienie rządu, ani istnienie państwa nie są konieczne dla istnienia patriotyzmu. Patrioci włoscy pod przewodnictwem Garibaldiego działali na rzecz narodu, który nie miał jeszcze politycznej niepodległości, a polscy patrioci doby powstania styczniowego działali na rzecz narodu, który „kiedyś istniał i być może zaistnieje znowu”.

Moralność włączająca patriotyzm do katalogu cnót opiera się na przekonaniu o wspólnotowym charakterze moralnych nakazów i zakazów. To, gdzie się człowiek urodził,

w jakiej rodzinie i w jakim narodzie wzrastał, ma kluczowe znaczenie dla jego moralności. Moralności „uczymy się (...) w ramach i przez sposób życia jakiejś określonej wspólnoty. MacIntyre zauważa, że „moralności **różnych społeczeństw mogą być zgodne co do nakazu**, iż dziecko powinno szanować swoich rodziców, lecz odmienne porządki społeczne będą się znacznie różnić co do tego, czym jest ów szacunek oraz co to znaczy być ojcem, a co matką”. Niektóre reguły moralne wypracowane przez wieki w określonej wspólnocie mogą być zbieżne z regułami innej wspólnoty, zwłaszcza wspólnoty o zbliżonej historii i kulturze. Jednak i w takim przypadku różne mogą być sposoby reagowania członków tych wspólnot ze względu na wcześniejsze doświadczenia wspólnotowe oraz specyficzne układy instytucjonalne w konkretnym społeczeństwie. Konkluzja jest taka: dla konkretnego człowieka punktem odniesienia w jego postępowaniu „nie będzie nigdy moralność jako taka, lecz zawsze bardzo szczególna moralność jakiegoś bardzo szczególnego porządku społecznego”.

Poza określoną wspólnotą moralność nie funkcjonuje; liberalna koncepcja moralności deprecjonująca patriotyzm może być ciekawą konstrukcją intelektualną, ale niedziałającą w praktyce. Reguły moralności poznajemy w wersji funkcjonującej w konkretnej społeczności, a praktykujemy je, żyjąc we wspólnocie i korzystając ze wspólnych zasobów (dóbr). I rzecz ostatnia, może najważniejsza: to wspólnota buduje poczucie godności człowieka poprzez formułowanie wobec niego konkretnych oczekiwań moralnych. Już samo to formułowanie oczekiwań jest moralnym wsparciem udzielanym jednostce przez wspólnotę. Te oczekiwania wobec każdego członka wspólnoty to sposób wyrażania wobec niego szacunku przez wspólnotę. Przestrzeganie moralności „jest dla człowieka bardzo trudnym zadaniem”, ale świadomość, że otoczenie w człowieka wierzy, wzmacnia jego siły moralne i uzdalnia do przełamywania moralnej słabości. Brak oczekiwań w sferze moralności to traktowanie człowieka bez szacunku, to pewien rodzaj społecznego wykluczenia, to droga do moralnej degradacji. Człowiek w takiej sytuacji przestaje być samodzielnym podmiotem moralnym. Moralność tak rozumiana wymaga wielkiej wierności wspólnocie – aż do ofiary życia w jej obronie. Pozbawiony wspólnoty człowiek traci zarówno „świadomość wszystkich prawdziwych standardów osądu moralnego”, jak i poczucie własnej godności. Jak pisze MacIntyre, „lojalność wobec (...) wspólnoty jest wstępnym warunkiem moralności”, a „patriotyzm i spokrewnione z nim inne rodzaje lojalności nie są cnotami po prostu, ale cnotami centralnymi”.

Alasdair MacIntyre mówi, że każdy człowiek realizuje jakąś narrację (fabułę) swojego życia i ma świadomość tej narracji. W tej narracji uczestniczą inni członkowie wspólnoty, a jednocześnie dana jednostka występuje w ich narracjach. W ten sposób powstaje „moralna wartość różnych członków jakiejś grupy przyznających się do wspólnej historii”.

Na zakończenie warto przytoczyć następujący fragment artykułu A. MacIntyre'a: „Główne twierdzenie moralności patriotyzmu mówi, iż zniszczę i utracę zasadniczy wymiar życia moralnego, jeśli nie potraktuję narracji mego własnego, indywidualnego życia jako osadzonej w historii mego kraju. Nie rozumiejąc jej, nie pojmem bowiem, co zawdzięczam innym i co inni mnie zawdzięczają, jakie zbrodnie mego narodu zobowiązany jestem naprawić, za jakie dobrodziejstwa wyświadczone memu narodowi powinienem czuć wdzięczność. Zrozumienie tego, co zawdzięczam innym i co inni mnie zawdzięczają, oraz zrozumienie historii wspólnot, których część stanowią, jest wedle tego poglądu jednym i tym samym”.

I rekomendacje praktyka, Anny Sutowicz: „Wreszcie ostatnia rzecz: wszyscy pedagodzy wiedzą doskonale, że zawsze bierze w łeb wszelkie wychowanie, jeśli brakuje w nim spoistości i jednomysłności wszystkich biorących udział w procesie wychowania. Jeśli ustalimy priorytet **wychowania patriotycznego jako przygotowania do kształtowania przyszłości w prawdzie i szacunku dla przeszłości**, to już żaden nauczyciel w szkole nie będzie zwolniony z obowiązku podjęcia takiego wysiłku. Uczniowie są lepszymi obserwatorami życia niż skłonni jesteśmy ich o to podejrzewać. Doskonale „wylapują” sarkazm jednego nauczyciela w stosunku do drugiego, zapamiętują, kto nie staje na baczność podczas hymnu narodowego, w czyjej klasie można siedzieć z czapką na głowie, pomimo że wisi tam godło narodowe. Jeżeli jako nauczyciele wszyscy będziemy mieli pełną świadomość wpływu na powierzone nam umysły, wtedy niepotrzebne staną się osobne programy ministerialne, a wychowanie patriotyczne zacznie przynosić wymierne owoce nie tylko na dzisiaj, ale i na przyszłość”.

BIBLIOGRAFIA

Alasdair MacIntyre, *Czy patriotyzm jest cnotą*, <https://tiny.pl/9kx3x>

Anna Sutowicz, *Wychowanie patriotyczne we współczesnej szkole*, <https://tiny.pl/9kx3d>

Marta Soniewicka, *Tragedia patriotyzmu – problem konfliktu cnot liberalnych na poziomie globalnym*, <https://tiny.pl/9kx35>

POWIAT ELCKI NABÓR UCZNIÓW DO KLAS I W ROKU SZKOLNYM 2022/2023

I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
IM. ST. ŻEROMSKIEGO W ELKU

MATEMATYCZNO-FIZYCZNA
BIOLOGICZNO-CHEMICZNA
MATEMATYCZNO-GEOGRAFICZNA
POLONISTYCZNO-HISTORYCZNA
POLONISTYCZNO-GEOGRAFICZNA
BIOLOGICZNO-GEOGRAFICZNA

Zespół Szkół nr 2
im K. K. Baczyńskiego w Elku

II LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
W ELKU

MATEMATYCZNO-FIZYCZNA
BIOLOGICZNO-CHEMICZNA
MATEMATYCZNO-GEOGRAFICZNA
POLONISTYCZNO-HISTORYCZNA
POLONISTYCZNO-GEOGRAFICZNA
MATEMATYCZNO-BIOLOGICZNA

Zespół Szkół Sportowych w Elku

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
W ELKU

SPORTOWA
OGÓLNA

elk.edu.com.pl

Zespół Szkół nr 1 im. J. Śniadeckiego w Elku

TECHNIKUM NR 1 W ELKU

TECHNIK ORGANIZACJI TURYSTYKI
TECHNIK BUDOWNICTWA
TECHNIK ARCHITEKTURY KRAJOBRAZU
TECHNIK GEODETA
TECHNIK WETERYNARII
TECHNIK TECHNOLOGII ŻYWNOŚCI

BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA NR 1 W ELKU

MONTER JACHTÓW I ŁÓDZI
KLASA WIELOZAWODOWA: FRYZJER, FOTOGRAF,
STOLARZ, PIEKARZ, MECHANIK SAMOCHODOWY
MONTER ZABUDOWY I ROBÓT
WYKOŃCZENIOWYCH W BUDOWNICTWIE

BRANŻOWA SZKOŁA II STOPNIA NR 1 W ELKU

TECHNIK ROBÓT WYKOŃCZENIOWYCH
W BUDOWNICTWIE

Zespół Szkół nr 5 im. K. Brzostowskiego w Elku

TECHNIKUM NR 5 W ELKU

TECHNIK EKONOMISTA
TECHNIK INFORMATYK
TECHNIK LOGISTYK
TECHNIK REKLAMY

*Każda szkoła otwiera drogę na interesujące studia lub do pracy
w poszukiwanym zawodzie.
Dba o wysoki poziom i przyjemną atmosferę.
Wypożyczona jest w nowoczesny sprzęt.
Proponuje atrakcyjne zajęcia pozalekcyjne.
Rozwijają kontakty zagraniczne.
Prowadzi działalność charytatywną i społeczną.*

Zespół Szkół nr 6 im. M. Rataja w Elku

TECHNIKUM NR 4 W ELKU

TECHNIK HOTELARSTWA
TECHNIK ŻYWIENIA I USŁUG GASTRONOMICZNYCH
TECHNIK HANDLOWIEC

BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA NR 3 W ELKU

CUKIERNIK
KUCHARZ
SPRZEDAWCA

BRANŻOWA SZKOŁA II STOPNIA NR 3 W ELKU

TECHNIK ŻYWIENIA I USŁUG GASTRONOMICZNYCH

Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Elku

TECHNIKUM NR 6 W ELKU

TECHNIK MECHANIK
TECHNIK ELEKTRYK
TECHNIK MECHATRONIK
TECHNIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA NR 4 W ELKU

MECHANIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH
OPERATORA OBRABIAREK SKRAWAJĄCYCH
ŚLUSARZ

BRANŻOWA SZKOŁA II STOPNIA NR 4 W ELKU

TECHNIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

ROZMÓWKI POLSKO-UKRAIŃSKIE

Na podstawie @językowe_kontrowersje

• Cześć; dziękuję bardzo	Привіт; Дуже дякую. « pryvit; duże djakuju »
• Jak się nazywasz?	Як вас звати? « jak was zwaty »
• Gdzie chcecie dojechać?	куди ви хочете доїхати? « kudy wy choczete dojichaty »
• Czego Wam potrzeba?	що вам потрібно? « szczo wam potribno »
• Wszystko w porządku?	Все в порядку? « wse w porjadku »
• Możesz/ możecie mówić powoli?	можете говорити повільно? « możete howoryty powil'no »
• Możecie to powtórzyć?	можете це повторити? « możete ce powtoryty »
• Jak Ci / Wam pomóc?	як вам допомогти? « jak was dopomohty »
• Chcecie coś wypić/zjeść?	хочете шос з'їсти / випити? « choczete szchos' zjisty/wypyty »
• Proszę	будь ласка. « bud' laska »
@językowe_kontrowersje	
• Masz/macie jakąś alergię?	У вас якась алергія? « u was jakas' alergija »
• Co was boli?	що у вас болять? « szczo u was bolyt »
• Czy bierzesz na stałe jakieś leki i czy masz je ze sobą?	Чи приймаєте ви якісь ліки щодня і чи маєте їх із собою? « czy pryjmajete wy jakis' liky szczodnja i czy majete jich iz soboju »
• Jak to jest po ukraińsku?	як це є українською? « jak ce je ukrajinskoju »
• Zapraszamy!	Запрошуємо! « zaproszujemo »
• Czy potrzebujesz miejsca, w którym możesz się zatrzymać?	Вам потрібне місце для проживання? « wam potribne misce dlja prożuwannja »
• Jak się czujesz?	як ви почуваетесь? « jak we poczuwajetes »
@językowe_kontrowersje	
• Jesteś głodny?	Ти голодний? « ty holodnyj »
• Jesteś głodna?	Ти голодна? « ty holodna »
• Chcesz się czegoś napić?	Хочеш щось випити? « choczesh szchos' wypyty »
◦ woda, herbata, kawa	вода, чай, кава « woda, czaj, kawa »
• Chcesz do kogoś zadzwonić?	Ви хочете комусь подзвонити? « wy choczete komus' podzwonyty »
• Jaki jest Twój numer telefonu?	Який у тебе номер телефону? « jakyj u tebe nomer telefonu »
• Gdzie Twoja rodzina?	Де твоя родина? « de twoja rodyna »
• Zgubiłeś się?	Ти загубився? « ty zahubysja »
• Skręć w prawo	Поверніть праворуч « powernit' praworucz »
• Skręć w lewo	Поверніть наліво « powernit' naliwo »
@językowe_kontrowersje	

@językowe_kontrowersje	
• szpital – лікарня « likarnia »	• sklep – магазин « mahazyn »
• bank – банк « bank »	• lekarz – лікар « likar »
• pieniądze – гроші « hroszi »	• leki – ліки « liky »
• bilet – квиток « kwytok »	• jedzenie – їжа « jiża »
• wejście – wchód « wchid »	• picie – пити « pyty »
• wyjście – Вихід « wychid »	• koc – ковдра « kowdra »
• stacja – станція « stancija »	
• lotnisko – аеропорт « aeroport »	
• zamknięte – зачинено « zaczyneno »	
• mieszkanie – квартира « kwartyra »	
• darmowy transport do... – безкоштовний transport do...	
« bezkosztownyj transport do »	
◦ Warszawy – Варшави « Warszawy »	
◦ Krakowa – Кракова « Krakowa »	
◦ Lublina – Любліна « Lublina »	
◦ miasta – міста « mista »	
Część liter jest podobna jak w polskim i podobnie się wymawia:	
litera	A a E e I i O o K k M m B b T t
wymowa	a e i o k m b t
@językowe_kontrowersje	
Litery, które mogą być mylące:	
litera	У у И и Ї ї Н н Р р С с В в Ь ь
wymowa	u y j n r s w miękki znak //
Inne litery. Г (h) to "twarde", czyli dźwięczne h jak w Bohdan. X takie jak standardowe ch w polskim.	
litera	Д д Г г Х х З з Ж ж Ш ш Ц ц Є є
wymowa	d g /h/ ch z ż sz szcz je*
Litery Г г, Є є oraz Ї ї są charakterystyczne dla ukraińskiego. *Po spółgłosce [j] nie jest wymawiane, ale spółgłoska jest zmiękczona.	
litera	Ц ц Ч ч Ф ф Ю ю Я я Л л П п Ї ї
wymowa	c cz f ju* ja* l p ji
polski	ukraiński
światło, miasto, ciasto	світло (switlo), місто (misto), тісто (tisto)
jeden, jego, pełny	один (odyn), його (joho), повний (pownyj)
broda, brzeg, mleko, głowa	борода (boroda), берег (bereg), молоко (moloko), голова (holova)
on, pod, kot, pół, dobranoć, od-	він (win), під (pid), кіт (kit), пів (piw), добраніч (dobranicz), від-/од- (wid/od)
lekarz, trzeba, rzadko	лікар (likar), треба (treba), рідко (ridko)
pięć, niosę, nogę	п'ять (pjat'), несу (nesu), ногу (nogu)
ząb, wodą, dają	зуб (zub), водою (vodoju), дають (dajut')
Język ukraiński jest "twardszy" od polskiego (rodzina – rodyna, ciebie – tebe, pociąg – potiah), widać to też np. w bezokoliczniku, który kończy się na -ти (-ty) oraz przymiotniku w rodzaju męskim, który kończy się na -ий lub -ій (-yj/-ij), np.: великий (welykyj) – duży, wielki. W czasie przeszłym nie wszystkie osoby mają końcówki, dlatego nie pomijamy zaimeków, np.: я був (ja buw) = byłem, вона була (wona buła) = ona była, вони були (woni buli) = oni byli / oni byli.	